

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ЦЕНТР ГУМАНІТАРНОЇ ОСВІТИ

Кафедра історії та мовознавства

**ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
ДЛЯ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ**

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

Частина 1

Харків – 2019

Методичні вказівки розглянуто та рекомендовано до друку на засіданні кафедри історії та мовознавства 13 травня 2019 р., протокол № 9.

Методичні вказівки підготовлено відповідно до «Програми з української мови для іноземних студентів нефілологічного профілю». Ці вказівки є складовою частиною ОМЗД дисципліни.

Методичні вказівки призначені для іноземних студентів перших курсів. Метою рекомендацій є повторення, закріплення та розширення знань іноземних громадян з української мови в межах шкільної програми. Запропоновано мовний матеріал для розвитку мовленнєвої діяльності учнів у вигляді структурно-модельних зразків, граматичних таблиць, текстів, лексичних та граматичних вправ.

Укладачі:

старші викладачі М. І. Ситковська,
Т. М. Сажина,
О. В. Корольова

Рецензент

доц. С. Ю. Нешко

ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

Частина 1

Відповідальний за випуск Сажина Т. М.

Редактор Еткало О. О.

Підписано до друку 27.05.19 р.

Формат паперу 60x84 1/16. Папір писальний.

Умовн.-друк. арк. 2,5. Тираж 50. Замовлення №

Видавець та виготовлювач Український державний університет
залізничного транспорту,
61050, Харків-50, майдан Фейербаха, 7.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6100 від 21.03.2018 р.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Урок 1. Іменник.....	5
Урок 2. Прикметник.....	8
Урок 3. Займенник.....	15
Урок 4. Дієслово.....	19
Урок 5. Місцевий відмінок.....	28
Урок 6. Знахідний відмінок.....	54
Список літератури.....	80

ВСТУП

Підготовлені до видання методичні вказівки призначені для іноземних студентів перших курсів. Метою поданих до друку вказівок є повторення, закріплення та розширення знань іноземних громадян з української мови в межах шкільної програми. Мовний матеріал для розвитку мовленнєвої діяльності студентів подано у вигляді структурно-модельних зразків, граматичних таблиць, текстів, лексичних та граматичних вправ.

Структурно методичні вказівки містять у собі такі елементи: частина 1 – вступний урок, місцевий відмінок, знахідний відмінок; частина 2 – родовий відмінок, давальний відмінок; частина 3 – орудний відмінок, доконаний та недоконаний вид дієслів.

Вступний урок містить повторення основних граматичних категорій самостійних частин мови: іменника, прикметника, дієслова, займенника, прислівника. Кожен наступний урок має типову структуру презентації матеріалу. Граматичні правила подаються у вигляді таблиць, після яких надаються тренувальні вправи для закріплення матеріалу. Кожен урок завершується текстом, який орієнтований на попередній матеріал та граматичні завдання.

Лексичне наповнення тренувальних вправ має загальнолітературний словниковий запас та відображає найбільш уживані реалії сьогодення. Ці вказівки розраховані на студентів, які мають базову мовну підготовку в межах шкільної програми. Вказівки орієнтовані на те, що студенти вміють читати, писати, користуватися словником, мають початкові відомості щодо граматики української мови: частини мови, будова речення.

Лексико-граматичний матеріал і запропонований засіб його презентації дає змогу використовувати ці методичні вказівки як на заняттях в аудиторії, так і під час самостійної роботи.

УРОК 1 ІМЕННИК

Іменник – це частина мови, яка означає назву особи або предмета та відповідає на питання **хто?** або **що?**

Іменники поділяються на власні (Україна, Іван, Петренко) і загальні (дім, країна, університет). Також іменники поділяються на назви істот (людина, кішка, письменник) або неістот (дерево, золото, відпочинок, олівець).

Рід іменника

Кожен іменник в однині має граматичне значення роду. Іменники мають три роди: чоловічий (він), жіночий (вона), середній (воно).

Чоловічий рід	Жіночий рід	Середній рід
<i>Приголосний</i>	<i>-а</i>	<i>-о</i>
студент викладач парк плац	студентка проблема	вікно яблуко
<i>-й</i>	<i>-я</i>	<i>-е</i>
герой музей	вулиця сім'я аудиторія	море місце прізвище
<i>М'який знак</i>	Запам'ятайте! <i>Приголосний</i>	<i>-а,</i>
олівець українець	любов кров, річ	дівча курча
Запам'ятайте!	Запам'ятайте!	<i>Подвійний приголосний -я</i>
<i>-о, -а, -я</i>	<i>-и, -і, -ь</i>	завдання оповідання
батько, дядько Микола, собака суддя	мати пані сінь, путь	взуття життя

Зверніть увагу! (іменники спільного роду): інженер, лікар, професор, дипломат, викладач, вчитель, журналіст, сирота, невдаха, директор, секретар.

Можливі варіанти: професор(ка), журналіст(ка), директор(ка), викладач(ка).

Вправа 1. Розподіліть за родами слова.

<i>Він</i>	<i>Вона</i>	<i>Воно</i>

Дзеркало, весна, магістр, перукарня, університет, група, яйце, мати, батько, речення, Європа, Україна, іноземець, м'ясо, гривня, дядько, взуття, гітара, дорога, земля, любов, товариш, прізвище, земляк, майдан, дитя, музей, собака, кішка, село, подруга, лютий, палець, пані, продавець, дівчина, море, виделка, герой, поліція, Африка, столиця, малюнок, парасолька, неділя, зима, літо.

Число іменника

Іменники можуть вживатися в *однині*, коли позначають один предмет, або у *множині*, коли позначають декілька предметів.

<i>Чоловічий рід</i>		
<i>Однина</i>	<i>Множина</i>	<i>Закінчення</i>
клас студент батько	класи студенти батьки	приголосний+и о→и
ніж товариш	ножі товариші	ж, ч, ш, щ + і
музей учитель	музеї учителі	й→ї ь→і
лікар секретар школяр	лікарі секретарі школярі	р+і (під наголосом)
<i>але:</i> касир	касири	

<i>Жіночий рід</i>		
картина книга	картини книги	а→и
вулиця земля	вулиці землі	я→і
тінь річ площа	тіні речі площі	ь→і ж, ч, ш, щ+і
аудиторія сім'я	аудиторії сім'ї	(і)я→ї (')я→ї
<i>Середній рід</i>		
місто	міста	о→а
море	моря	е→я
речення	речення	(нн)я→я

Запам'ятайте!

дитина – діти
друг – друзі
мати – матері

чоловік, людина – люди
дівчина, дівча – дівчата
хлоп'я – хлоп'ята

чергування о/і, е/ї

стіл – столи
річ – речі

ніж – ножі
твір – твори

суфікси –ень, -ець втрачають –е:

день – дні
українець – українці
англієць – англійці

учень – учні
іноземець – іноземці
китаєць – китайці

<i>Тільки однина</i>	<i>Тільки множина</i>
<i>речовина:</i> молоко, сіль, цукор, золото; <i>збірні:</i> молодь, студентство, дітвора; <i>абстрактні:</i> молодість, героїзм, радість; <i>власні:</i> Київ, Дніпро тощо	<i>парні предмети:</i> окуляри, штани, двері, шорти; <i>назви дій, станів, почуттів:</i> веселощі, радощі, гордощі, вибори, мандри; <i>збірні:</i> ліки, гроші, шахи; <i>власні:</i> Карпати, Альпи, Суми тощо

Вправа 2. Напишіть такі іменники у множині:
 батько, дитина, трамвай, лабораторія, офіс, стілець, стіл, перукар, викладач, завдання, іноземець, олівець, людина, вікно, лікар, дошка, кіт, мати, мапа, площа, товариш, день, вулиця, аудиторія, школяр, море, крісло, армія, канапа, яйце, ключ, вежа, учень, друг, жінка, чоловік.

УРОК 2 ПРИКМЕТНИК

Прикметник – це частина мови, яка вказує на ознаку предмета або людини і відповідає на запитання **який? яка? яке? які?**

Прикметник відноситься до іменника, означає його та узгоджується з ним, тобто має той самий рід, число та відмінок, що й іменник.

В українській мові прикметники належать до **твердої** та **м'якої** групи.

<i>Тверда група прикметників</i>			
<i>Однина</i>			<i>Множина</i>
<i>Чоловічий рід який?</i>	<i>Жіночий рід яка?</i>	<i>Середній рід яке?</i>	<i>які?</i>
-ий	-а	-е	-і
великий будинок цікавий фільм приємний чоловік	велика кімната цікава книжка приємна жінка	велике місто цікаве оповідання приємне прізвище	великі очі цікаві вправи приємні люди
<i>М'яка група прикметників</i>			
-ій(-ій)	-я	-я	-і
синій костюм безкрай простір	синя блуза безкрая земля	синє море безкрає небо	сині очі безкраї поля

Ознайомтеся з прикметниками, що належать до м'якої групи:

сьогоднішній, -я,-є, -і

завтрашній, -я,-є, -і

вчорашній, -я,-є, -і

теперішній, -я,-є, -і

ранній, -я,-є, -і

пізній, -я,-є, -і

вранішній, -я,-є, -і

вечірній, -я,-є, -і

безкрай, , -я,-є, -і

синій, -я,-є, -і

останній, -я,-є, -і

середній, -я,-є, -і

давній, -я,-є, -і

літній, -я,-є, -і

осінній, -я,-є, -і

тутешній, -я,-є, -і

домашній, -я,-є, -і

справжній, -я,-є, -і

Вправа 1. Напишіть словосполучення з прикметниками та даними словами.

Зразок: *великий* – місто, родина, університет, заводи.

Велике місто, велика родина, великий університет, великі заводи.

український – алфавіт, мова, слово, букви, місто, ім'я, діти, школяр, школярі, школярка;

іноземний – студент, мова, громадянин, речі, країна, армія, фрукти;

останній – автобус, гроші, станція, день, речення, вправа;

добрий – людина, чоловік, відповідь, погода, літо, друзі, обличчя;
дешевий – речі, одяг, вигляд, їжа, помешкання, квартира, м'ясо, квитки;
світлий – квартира, волосся, очі, клас, колір, сорочка, шкарпетки;
домашній – завдання, вправа, робота, капці, халат, їжа;
літній – одяг, погода, вечір, ціни, плаття, відпустка, канікули;
золотий – обручка, осінь, характер, волосся, діти, шкіра;
м'який – сир, характер, звуки, погляд, подушка, клімат, тканина, крісло.

Вправа 2. Напишіть словосполучення у множині.

Зразок: велика дошка – великі дошки

синій олівець	молодий лікар
коротке оповідання	добра людина
велике дзеркало	м'який стілець
досвідчений викладач	маленька дитина
довга річка	смачне яблуко
студентський гуртожиток	іноземне ім'я
широка аудиторія	гострий ніж
сучасна вулиця	справжній друг
теплий день	лінивий учень

Запам'ятайте!

білий, чорний, сірий, червоний, синій, голубий, жовтий, зелений, коричневий, рожевий, блакитний, світлий ≠ темний

Вправа 3. Замість крапок напишіть прикметники з ознакою кольору у відповідній формі.

1 Ми прийшли до місцевого ринку. Яке розмаїття! **Очі розбігаються!**

Ось ... помідори, ... салат, ... цибуля, ... виноград і ... яблука.

2 Моя сусідка дуже вродлива дівчина. Усі хлопці закохані в неї. Подивіться на її ... волосся, ... очі, ... зуби, ... брови. Сьогодні на ній ... сукня та ... туфлі. Це щось неймовірне!

3 Зараз на дворі зима. ... дерева, ... будинки, ... небо. На вулиці лежить ... сніг. Влітку дерева в нашій країні ..., а восени вони стоять ..., ... та навіть

4 На світанку небо спочатку ..., потім ..., потім ..., а потім на горизонті з'являється ... сонце.

Вправа 4. Виконайте вправу за зразком.

Зразок: Кімната чиста – Ні, вона брудна.

дорога куртка – ні,

м'який хліб – ні, ...

стара жінка – ні, ...

старий журнал – ні, ..

коротке волосся – ні, ...

перша зупинка – ні, ...

далека країна – ні, ...

ліва рука – ні, ...

переднє сидіння – ні, ...

довга перерва – ні, ...

широкий проспект – ні, ...

холодне молоко – ні, ...

товста книжка – ні, ...

минулий час – ні, ...

чисті руки – ні, ...

пізній вечір – ні, ...

верхній поверх – ні, ...

добрі люди – ні, ...

Вправа 5. Доберіть прикметники до цих іменників:

а) олівець, зошит, викладач, студент, телефон, клас, деканат, друг;

б) дівчина, подруга, вправа, перерва, кава, машина, вулиця, погода;

в) волосся, море, дзеркало, крісло, молоко, вікно, місто, дівча;

г) друзі, діти, квіти, дерева, джинси, країни, студенти, речі;

д) речення, люди, міста, секретар, комп'ютер, новина, олівці, родина.

Вправа 6. Напишіть питання до виділених слів.

Зразок: Купи **новий** зошит. – Який зошит?

1 Напишіть **останнє** речення. 2 У вас **вродливі** діти. 3 Зніміть **зимове** пальто. 4 Ось **підготовчий** факультет. 5 Візьміть **мобільний** телефон. 6 У нього є **молодша** сестра. 7 Випийте **фруктовий** чай. 8 З'їжте **овочевий** салат. 9 У нашому класі **нова** дошка. 10 Принесіть **теплі** речі. 11 Покажіть **домашнє** завдання.

ПОРІВНЯЙТЕ прикметник та прислівник

Прикметник	Прислівник
<i>який? яка? яке? які? + іменник</i>	<i>як? + дієслово</i>
Вона добра студентка Я читаю цікавий роман	Він читає добре Наша вчителька цікаво розповідає

Вправа 7. Замість крапок вставте необхідні слова із дужок у відповідній формі.

1 Сьогодні в нього ... настрої. 2 – Дивись, яка ... погода! 3 Вона ... розмовляє українською мовою. 4 У неї ... густе волосся. (*чудовий – чудове*).

1 Наша вчителька розмовляє дуже ... 2 ... музика заважає мені відпочивати. 3 На третьому поверсі ... кричала дитина. (*голосний – голосно*).

1 Мені ... вивчати фізику. 2 Мій батько будівельник. У нього дуже ... умови праці. 3 Це ... контрольна робота. Студенти говорять, що писати її ... (*важкий – важко*).

1 Я не люблю ... чай. 2 У гуртожитку є тільки ... вода. 3 Сьогодні на вулиці дуже ... 4 – Надягни рукавички! У тебе ... руки. 5 Вона ... поглянула на мене і нічого не казала. (*холодний – холодно*).

1 Він розмовляє ... Я нічого не розумію. 2 По нашій вулиці ... рухається транспорт. 3 ... потяг прибуває на першу колію. 4 Маленькі діти дуже ... (*швидкий – швидко*).

Вправа 8. Прочитайте текст.

ТОЧКА ЗОРУ

Марина Іванівна та Дмитро Сергійович – чоловік і дружина. Віка та Сашко – їхні діти.

Марина Іванівна думає, що пити пиво та курити – це погано. Коли її чоловік п'є пиво та курить – це погано. Коли п'є пиво її син – це жахливо. Вона ще не знає, що її син курить.

Вона думає, що дивитись на себе в дзеркало приємно та необхідно. Але коли її дочка дивиться на себе в дзеркало кожні п'ять хвилин – це безглуздо.

Дмитро Сергійович думає, що пити пиво та курити – це приємно. Але коли п'є пиво та курить його син Сашко (п'ятнадцять років) – це жахливо та неможливо.

Він також думає, що слухати рок – це безглуздо, а слухати джаз – це приємно, цікаво та корисно.

Сашко думає, що слухати джаз – це дивно, дивитися на себе в дзеркало – безглуздо, вчитися – нудно, а слухати рок та грати на комп'ютері – це модно та цікаво.

Їхня дочка Віка думає, що дивитися на себе в дзеркало – це дуже важливо, слухати рок або джаз – нудно, пити пиво – безглуздо та небезпечно для фігури. Але якщо все це робить її друг Вова – це дуже красиво та зворушливо. Він красиво курить, красиво мовчить, красиво п'є пиво та нічого не робить теж красиво.

Марина Іванівна думає, що коли її дочка Віка (чотирнадцять років) дивиться на Вову – це огидно та жахливо.

А що думає Вова – ніхто не знає. Вова розмовляти не любить.

Вправа 9. Дайте відповіді на запитання.

Як ви думаєте:

- 1 Курити – це добре чи погано?
- 2 Пити пиво – це жахливо чи приємно?
- 3 Дивитися на себе в дзеркало кожні 5 хвилин – це безглуздо, дивно чи нормально?
- 4 Слухати рок – це безглуздо чи приємно?
- 5 Слухати джаз – це нудно, цікаво чи корисно?
- 6 А вчитися?
- 7 А грати на комп'ютері?
- 8 Що про все це думають Марина Іванівна, Дмитро Сергійович, Сашко, Віка та Вова?

Вправа 10. Складіть фрази за зразком:

я	що роблю?	як?
Я	співаю	добре

Зверніть увагу на утворення порядкових числівників

<i>скільки?</i>	<i>який (поверх)? котрий?</i>	<i>яка (група)? котра?</i>	<i>яке (завдання)? котре?</i>
один (брат), одна (сестра), одна (ручка), одні (студенти)	перший (поверх)	перша (група)	перше (завдання)
два (брати), дві (сестри)	другий	друга	друге
три	третій	третя	третє
чотири	четвертий	четверта	четверте
п'ять	п'ятий	п'ята	п'яте
шість	шостий	шоста	шосте
сім	сьомий	сьома	сьоме
вісім	восьмий	восьма	восьме
дев'ять	дев'ятий	дев'ята	дев'яте
десять	десятий	десята	десяте
	-ий/-ій	-а/-я	-е/-є

Вправа 11. Замість крапок напишіть числівники у відповідній формі:

Перший – ... слово, ... зупинка, ... аудиторія, ... поверх.

Шостий – ... гуртожиток, ... сторінка, ... число, ... вправа.

Третій – ... рік, ... семестр, ... прохання, ... нагадування, ... дзвоник, ... квартира, ... ряд, ... місце.

Сьомий – ... річниця, ... поверх, ... під'їзд, ... тиждень, ... місяць, ... вікно.

Другий – ... дитина, ... брат, ... рішення, ... бабуся, ... сторінка, ... речення.

Вправа 12. Прочитайте текст.

ПРЕКРАСНИЙ СОН

Берег моря, ресторан. Ми з моєю подругою обідаємо. Ресторан чудовий! Обід смачний і недорогий! Погода приємна, тепла. Море спокійне, ласкаве. Сонце яскраве, лагідне, пальми зелені, люди привітні, а моя подруга ... Яка вона гарна! Очі

блакитні, волосся золоте, посмішка привітна. Усі дивляться тільки на неї, а вона дивиться тільки на мене. Життя чудове та неймовірне!

Дз-з-з-з-з! Що це? Це ж будильник! Який жах! Це був усього лише сон. Треба бігти на роботу. Робота нецікава та нудна. Начальник несправедливий. Обідня перерва маленька. Ми з моїм другом обідаємо. Кафетерій жахливий. Обід несмачний та дорогий. Погода холодна, іде дощ. Усе навкруги сіре та безнадійне. Де офіціант? Ось він! Де наш рахунок? Величезний!

Вправа 13. Доберіть прикметники до слів:

Ресторан _____
Обід _____
Погода _____
Море _____
Сонце _____
Пальми _____
Люди _____
Подруга _____
Очі _____
Волосся _____
Життя _____
Начальник _____
Робота _____
Обідня перерва _____
Усе навкруги _____
Рахунок _____

УРОК 3 ЗАЙМЕННИК

Займенник – це слово, яке вказує на предмет, ознаку, кількість, але не називає їх. Займенники вживаються у мові, щоб не повторювати одні й ті самі слова.

Особові займенники замінюють назву особи або предмета і відповідають на питання **хто? що?**

Присвійні займенники вказують, кому належить предмет, та відповідають на питання **чий? чия? чиє? чії?**

Особові займенники	Присвійні займенники
Я	Мій, моя, моє, мої
Ти	Твій, твоя, твоє, твої
Він, воно	Його
Вона	Її
Ми	Наш, наша, наше, наші
Ви	Ваш, ваша, ваше, ваші
Вони	Їхній, їхня, їхнє, їхні

Вправа 1. Прочитайте.

Це ми. Ось наша аудиторія, наш викладач, наші місця та наше вікно.

- Це ваш викладач? – Так, наш. / Так, мій.
- Це ваша група? – Так, наша. / Так, моя.
- Це ваші брати? – Так, наші. / Так, мої.

- Чий це словник? Твій? – Ні, не мій.
- Чия це виделка? Твоя? – Ні, не моя.
- Чиє це місце? Твоє? – Ні, не моє.

Вправа 2. Замість крапок вставте потрібні займенники:

а) мій, моя, моє, мої

Це ... родина. Це ... речі. Це ... друг. Це ... аудиторія. Це ... брати.
 Це ... місце. Це ... вагон. Це ... купе;

б) твій, твоя, твоє, твої

Це ... родичі. Це ... батько. Це ... квиток. Це ... справа. Це ... мати.
 Це ... прізвище. Це ... проблема;

в) наш, наша, наше, наші

Це ... деканат. Це ... група. Це ... куратор. Це ... паспорти. Це ... станція.
 Це ... рейс. Це ... завдання;

г) ваш, ваша, ваше, ваші

Це ... ім'я. Це ... гроші. Це ... час. Це ... декларація. Це ... умови.
 Це ... маршрутка. Це Трамвай;

д) їхній, їхня, їхнє, їхні

Це ... дитина. Це рішення. Це ... готель. Це ... вулиця. Це ... сусіди. Це ... таксі. Це ... маршрутка.

Вправа 3. Виконайте вправу за зразком.

Зразок: - Це твій олівець?

- Ні, не мій.
- А чий це олівець?
- Я не знаю, чий це олівець.

1 – Це твої гроші?	7 – Це його сумка?
2 – Це твій гаманець?	8 – Це його паспорт?
3 – Це твоя куртка?	9 – Це їхня адреса?
4 – Це ваше місце?	10 – Це їхній собака?
5 – Це ваші речі?	11 – Це їхній багаж?
6 – Це ваша вчителька?	12 – Це її документи?

Вправа 4. Прочитайте речення. Замість крапок вставте необхідні особові та присвійні займенники.

Алі та Абдаллах – друзі. ... приїхали з Марокко. Марокко – це ... батьківщина. Рабат – це ... столиця. Маракеш – це ... рідне місто.

2 – Ясмін, Мерієм, подивіться на годинник! Заняття почалося 40 хвилин потому. Чому ... спізнилися? Де ... речі? ... місце зайняте, тому сідайте за першу парту. Ось ... контрольна робота, ... варіант, починайте писати.

3 Мене звать Саїд. Ось ... гуртожиток, ... поверх, ... кімната. У сусідній кімнаті живуть ... земляки. ... старша сестра мешкає у сусідньому гуртожитку. ... часто ходжу до неї в гості.

4 – Доброго ранку, Ахмеде! Сто років не спілкувалися! Як ... справи, як ... навчання, як ... родина? Як почувуються ... батьки? У мене виникли проблеми, тому мені потрібна ... підтримка, ... порада, ... розуміння. ... можеш допомогти мені?

5 Це Рита – моя подруга. ... приїхала з Алжиру. ... брати ще вчаться у школі, а ... старша сестра вже студентка другого курсу. ... батьки дуже сумують без неї.

Вправа 5. Напишіть запитання до виділених слів.

- 1 **Мій** брат, **моя** сестра, **мої** батьки та **мої** друзі живуть у Стамбулі.
- 2 Тут лежить **твоє** фото, **твій** зошит, **твої** окуляри та **твоя** книга.
- 3 **Наша** аудиторія **велика** та **світла**.
- 4 **Його** сестра – **красива** та **розумна** дівчина.
- 5 Ми вивчаємо **перший** урок.
- 6 Андрій купив **годинник**. **Його** годинник **сучасний** і **дорогий**.
- 7 Юсеф – **іноземний** студент. Юсеф – це **наш** студент. Він купив **теплий** светр, **тепле** пальто, **теплі** штани. Це **його** светр, **його**, пальто, **його** штани та **його** шапка.
- 8 **Моя** мати – лікар. Ось **її** лікарня, **її** кабінет та **її** пацієнти. Вона **гарний** лікар. Вона **чудова** людина.

Зверніть увагу на вказівні займенники ЦЕЙ, ЦЯ, ЦЕ, ЦІ

<i>хто це?</i>	<i>який? яка? які?</i>
Це хлопчик Це дівчинка Це діти	Цей хлопчик навчається в першому класі Ця дівчинка живе в нашому домі Ці діти дуже маленькі
<i>що це?</i>	<i>який? яка? яке? які?</i>
Це костюм Це спідниця Це пальто Це джинси	Цей костюм коштує дорого Ця спідниця висить праворуч Це пальто я купив у крамниці Ці джинси я не дуже люблю

Вправа 6. Прочитайте речення. Вставте замість крапок необхідні вказівні займенники: **це** або **цей, ця, це, ці**.

а) 1 ... смартфон. 2 ... смартфон сучасний, а ... смартфон застарий.
3 – Покажіть, будь ласка ... смартфон. 4 – Скільки коштує ... смартфон?

б) 1 ... студентка дуже добре розмовляє українською мовою. 2 Де живе ... студентка? 3 Тобі подобається ... студентка? 4 Хто ...? - ... наша нова студентка.

в) 1 – Дайте, будь ласка, ... пальто. 2 ... пальто завелике для мене. 3 – ... куртка? – Ні, ... пальто. 4. – Повісьте ... пальто у шафу.

г) 1 – Покладіть ... речі на полицю. 2 – ... твої речі? – Так, ... мої речі. 3 Чому ... речі лежать тут? 4 Я беру ... речі, а ... речі залишаю вдома. 5 ... речі дуже важливі для нього.

д) 1 Мені подобається ... портфель. 2 ... студенти приїхали з Марокко. 3 Україна - ... велика країна на сході Європи. 4 Де вчаться ... студенти? 5 Як називається ... вулиця? 6 Скільки коштує ... светр? 7 ... діти заважають мені відпочивати. 8 Де знаходиться ... село? 9 Гуртожиток - ... будинок, де живуть іноземні студенти. 10 Мені не подобається ... група.

Вправа 7. Виконайте вправу за зразком.

Зразок: Ми читаємо **цей** текст.

Який текст ви читаєте?

1 Я купив **ці** кросівки. 2 Мені подобається **ця** площа. 3 Я не розумію **це** слово. 4 Студент читає **цей** підручник. 5 **Цей** університет розташований у центрі. 6 Він хоче подивитися **ці** фільми. 7 **Ця** парасоля висить у коридорі. 8 **Цей** шарф коштує не дуже дорого. 9 **Це** місто дуже велике та сучасне.

УРОК 4 ДІЄСЛОВО

Дієслово – це частина мови, яка називає дію (він вчиться) або стан предмета (вечоріло) і відповідає на питання **що робити? що зробити?**

Дієслово має початкову форму – **інфінітив**. Саме у цій формі подаються дієслова у словниках. Від інфінітива утворюються всі інші форми дієслова. Дієслово має інфінітивне закінчення – **ти(ть)**.

Особові форми дієслова

Дієслова можуть позначати дію або стан у трьох способах: **дійсному** (я читаю), **умовному** (я читав би, якби ...) та **наказовому** (читай).

Дійсний спосіб має три форми часу: **теперішній** (я читаю), **минулий** (я читав), **майбутній** (я буду читати, я читатиму).

Теперішній час указує на дію, яка відбувається в цей момент (*Зараз я читаю книгу*), відбувається постійно (*Земля обертається навколо Сонця*) або повторюється (*По суботах він відпочиває в парку*).

За характером особових закінчень дієслова поділяються на дві дієвідміни.

Перша дієвідміна

Займенник	Читати	Везти	Навчатися	Закінчення
Я	чита-ю	вез-у	навча-ю-ся	-у/-ю
Ти	чита-єш	вез-єш	навча-єш-ся	-єш/-єш
Він, вона, воно	чита-є	вез-є	навча-єть-ся	-є/-є
Ми	чита-ємо	вез-ємо	навча-ємо-сь	-ємо/-ємо
Ви	чита-єте	вез-єте	навча-єте-сь	-єте/-єте
Вони	чита-ють	вез-уть	навча-ють-ся	-ють/-ють
	чита-й!	вез-и!	навча-й-ся!	
	чита-й-те!	вез-іть!	навча-й-те-ся!	

Вправа 1. Ознайомтеся з дієсловами, які належать до першої дієвідміни. Складіть з ними речення.

Читати, слухати, знати, розуміти, розповідати, відповідати, снідати, обідати, вечеряти, грати, перевіряти, розмовляти, відпочивати, сміятися.

Вправа 2. Розкрийте дужки. Поставте дієслова у відповідну форму.

1 Хлопчик (читати) текст, а дівчинка (слухати). 2 – Ти добре (знати) українську мову? – Ні, я ще погано (знати) українську мову. 3 Мої друзі добре (розуміти) українську мову, а я добре (розуміти) англійську мову. 4 На уроці ми (відповідати) на запитання викладача. 5 Я добре (грати) у футбол, а мій друг добре (грати) в теніс. 6 На уроці викладач (перевіряти) наші домашні завдання. 7 Вранці ти (снідати), вдень ти (обідати), а ввечері ти

(вечеряти). 8 – Чому ви голосно (розмовляти) на уроці? – Ми (розмовляти), тому що не (розуміти) урок. 9 У гуртожитку я (відпочивати) після занять. 10 На уроці викладач (розповідати) про Україну.

Вправа 3. Замість крапок напишіть особові займенники.

Зразок: ... читаю текст. – Я читаю текст.

1 ... думаємо про родину. 2 ... добре знаю англійську мову. 3 – ... розумієте, що ... говорю? 3 Сьогодні ... обідають у кафе. 4 – ... добре граєш у волейбол? – Так, ... добре граю у волейбол. 5 На уроці ... розмовляємо тільки українською мовою. 6 ... швидко відповідає на запитання викладача. 7 Звичайно ... відпочиваємо в парку. 8 ... читає повідомлення в Інтернеті. 9 – Студенти, ... розумієте моє запитання? 10 – ... вечеряєш у кафе чи вдома?

Друга дієвідміна

Займенник	Лежати	Стояти	Вчитися	Закінчення
Я	леж-у	сто-ю	вч-у-ся	-у/-ю
Ти	леж-иш	сто-їш	вч-иш-ся	-иш/-їш
Він, вона, воно	леж-ить	сто-їть	вч-ить-ся	-ить/-їть
Ми	леж-имо	сто-їмо	вч-имо-сь	-имо/-їмо
Ви	леж-ите	сто-їте	вч-ите-сь	-ите/-їте
Вони	леж-ать	сто-ять	вч-ать-ся	-ать/-ять
	леж-и!	сті-й!	вч-и-ся!	
	леж-ить!	сті-й-те!	вч-и-те-ся!	

Вправа 4. Ознайомтеся з дієсловами, які належать до другої дієвідміни. Складіть з ними речення.

Любити, говорити, лежати, стояти, сидіти, висіти, дивитися, вчити, витися.

Вправа 5. Розкрийте дужки. Поставте дієслова у відповідну форму.

1 Я (любити) тістечка, а моя подруга (любити) морозиво. 2 У кімнаті мої книги (лежати) на полиці, мої речі (висіти) у шафі. 3 Моє ліжко (стояти) праворуч. 4 Ввечері ми (дивитися) новини, а що ви (дивитися)? 5 На підготовчому відділенні студенти (вивчати) українську мову, математику, фізику, хімію та

креслення. 6. –Я (вчитися) добре. – Як ти (вчитися)? 7. Наша викладачка (говорити), що ми розумні студенти.

Вправа 6. Замість крапок напишіть особові займенники.

Зразок: ... любимо відпочивати. – Ми любимо відпочивати.

1 ... говорять, що завтра буде теплий день. 2 – Що ... дивишся? – ... дивлюся фільм. 3 ... лежить на дивані. 4 ... стоїть посередині. 5 ... любимо сидіти у кав'ярні. 6 – Як ... розмовляєш українською мовою? – ... розмовляю добре.

Зверніть увагу! До другої дієвідміни належать дієслова:

- а) які мають в інфінітиві основу на **-и, -і** (*варити, бачити*);
- б) з основою на **-я** (*боятися, стояти*);
- в) з основою на **приголосний** (*бігти*).

Усі інші дієслова належать до першої дієвідміни.

Зверніть увагу!

Чергування у суфіксах **-ува/-у, -юва/-ю**

<i>Займенник</i>	<i>Запитувати</i>	<i>Малювати</i>
Я	запиту- ю	малю- ю
Ти	запиту- єш	малю- єш
Він, вона, воно	запиту- є	малю- є
Ми	запиту- ємо	малю- ємо
Ви	запиту- єте	малю- єте
Вони	запиту- ють	малю- ють
	запиту- й!	малю- й!
	запиту- й-те!	малю- й-те!

Чергування приголосних у всіх формах теперішнього часу дієслів першої дієвідміни.

<i>Чергування</i>	<i>Інфінітив</i>	<i>Особові форми</i>
г/ж	могти	мож-у, мож-еш, мож-уть
з/ж	казати	каж-у, каж-еш, каж-уть
с/ш	писати	пиш-у, пиш-еш, пиш-уть
к/ч	плакати	плач-у, плач-еш, плач-уть
т/ч	хотіти	хоч-у, хоч-еш, хоч-уть
с/д	вести	вед-у, вед-еш, вед-уть

Чергування б/бл, п/пл, в/вл, м/мл

Займенник	Робити	Спати	Дивитися	Знайомитися
Я	робл-ю	спл-ю	дивл-ю-ся	знайомл-ю-ся
Ти	роб-иш	сп-иш	див-иш-ся	знайом-иш-ся
Він, вона, воно	роб-ить	сп-ить	див-ить-ся	знайом-ить-ся
Ми	роб-имо	сп-имо	див-имо-сь	знайом-имо-сь
Ви	роб-ите	сп-ите	див-ите-сь	знайом-ите-сь
Вони	робл-ять	спл-ять	дивл-ять-ся	знайомл-ять-ся
	роб-и! роб-ить!	сп-и! сп-ить!	див-и-ся! див-ить-ся!	знайом-ся! знайом-те-сь!

Вправа 7. Змініть нижченаведені дієслова. Складіть з ними речення.

Запитувати, вставати, малювати, виконувати, продавати, передавати, готувати, купувати, пояснювати, працювати.

Вправа 8. Запишіть нижчеподані дієслова у відповідній формі.

любити

1 Я ... грати у футбол, а моя подруга грати в теніс. 2 Він не ... працювати ввечері. 3 Ми ... морозиво, а ви ... тістечка. 4 Вони ... сидіти і нічого не робити. 5 Я не ... витратити гроші, я ... їх отримувати. 6 Хто ... українські страви?

хотіти

1 Ви ... розмовляти українською мовою? 2 Я ... добре знати фізику. 3 Чому ти не ... купувати це пальто? 4 Вона ... дивитися мелодрами, а він ... дивитися бойовики. 5 Вони ... поїхати до Львова. 6 Хто ... зараз відпочивати?

могти

1 Мій друг не ... зараз працювати, тому що він дуже втомився. 2 Хто ... відповісти на це запитання? 3 Я не ... плавати. 4 Ти ... вирішити ці завдання? 5 Ми ... тобі допомогти? 6 Вони ... отримати посвідку сьогодні.

Вправа 9. Дієслова в дужках запишіть у правильній формі.

1 Зараз мої друзі (робити) домашнє завдання. 2 На уроці ми (виконувати) складні вправи. 3 Він дуже смачно (готувати). 4 – Що ви (малювати)? – Я (малювати) ваш портрет. 5 – Тихо! Діти вже (спати). 6 У магазині вона (купувати) овочі та фрукти. 7 Кожного дня мої батьки (вставати) дуже рано. 8 – Де ти (працювати)? – Я (працювати) в офісі. 9 – Не заважай! – Я (писати) листа друзям. 10 Ахмед не (хотіти) розмовляти по телефону. 11 Маленька дівчинка (плакати), тому що не (могти) зараз грати. 12 На уроці вчителька (запитувати), а студенти (відповідати).

Зверніть увагу!

Дієслово відповідає на питання **що робити?**

Що ти робиш? – Я читаю	Що він робить? – Він читає
Що ви робите? – Ми читаємо	Що вона робить? – Вона читає
Я читаю	Що вони роблять? – Вони читають
Хто читає? – Я читаю	Що робити? – Читати, писати, працювати
Хто читає? – Ми читаємо	
Хто читає? – Він читає	
Хто читає? – Вони читають	

Вправа 10. Поставте запитання до виділених слів.

1 Професор **читає** лекцію. 2 Ми **відпочиваємо** в парку. 3 Студенти **снідають** у кафе. 4 Вони **розмовляють** з деканом. 5 Я граю на гітарі. 6 Сьогодні **ти працюєш** в офісі. 7 Дівчина **малює** картину. 8 Ми **любимо** батьківщину. 9 Мої друзі **пишуть** повідомлення. 10 Хлопчик **вчиться** у школі.

Минулий час

Займенник	Чита-ти	Писа-ти	Люби-ти	Диви-ти-ся
Я, ти, він	чита- в	писа- в	люби- в	диви- в -ся
Я, ти, вона	чита- л-а	писа- л-а	люби- л-а	диви- л-а -ся
Воно	чита- л-о	писа- л-о	люби- л-о	диви- л-о -ся
Ми, ви, вони	чита- л-и	писа- л-и	люби- л-и	диви- л-и -ся

Зверніть увагу!

Що ти робив? – Я читав.

Що він робив? – Він читав.

Що ви робили? – Ми читали.

Що вона робила? – Вона читала.

Я читав.

Що вони робили? – Вони читали.

Вправа 11. Від поданих дієслів утворіть форми минулого часу.
Зразок: думати – він думав, вона, думала, воно думало, вони думали.

- а) працювати, відпочивати, думати, діяти, запитувати, відповідати, купувати;
- б) робити, любити, варити, бачити, говорити, стояти, сидіти, лежати, висіти;
- в) вчитися, навчатися, боятися, дивитися.

Вправа 12. Відтворіть запитання за зразком.
Зразок: ...? – Ввечері я відпочивав.
 Що ти робив ввечері?

- 1 ...? – Вчора ми відпочивали. 2 ...? – вранці вона працювала.
- 3 ...? – Вдень студенти слухали музику. 4 ...? – Ввечері я дивився телевізор.
- 5 ...? – Раніше він готував вечерю. 6 ...? – Після обіду ми спали.
- 7 ...? – Вранці вони купували продукти. 8 ...? – Позавчора я телефонувала додому.

**Майбутній час
 Складена форма**

Я	<i>буду</i>	читати
Ти	<i>будеш</i>	слухати
Він	<i>буде</i>	працювати
Вона	<i>буде</i>	відпочивати
Ми	<i>будемо</i>	запитувати
Ви	<i>будете</i>	відповідати
Вони	<i>будуть</i>	спати

Зверніть увагу!

Що ти будеш робити? – Я буду читати.

Що ви будете робити? – Я буду читати.

Ми будемо читати.

Що він буде робити? – Він буде читати.

Що вона буде робити? – Вона буде читати.

Що вони будуть робити? – Вони будуть читати.

Складна форма

	читати	говорити	дивитися
Я	читатиму	говоритиму	дивитиму-ся
Ти	читатимеш	говоритимеш	дивитимеш-ся
Він	читатиме	говоритиме	дивитиметь-ся
Вона	читатиме	говоритиме	дивитиметь-ся
Ми	читатимемо	говоритимемо	дивитимемо-ся
Ви	читатимете	говоритимете	дивитимете-ся
Вони	читатимуть	говоритимуть	дивитимуть-ся

Зверніть увагу!

Що ти роби́тимеш? – Я читатиму.

Що ви роби́тимете? – Я читатиму.

Ми читатимемо.

Що він роби́тиме? – Він читатиме.

Що вона роби́тиме? – Вона читатиме.

Що вони роби́тимуть? – Вони читатимуть.

Вправа 13. Дайте відповіді на запитання.

а) 1 Ти **будеш виконувати** вправи? 2 Сашко **буде відповідати** на запитання?

3 Ви **будете снідати** після уроку? 4 Олена **буде танцювати** на дні народження? 5 Марат і Башар **будуть розмовляти** з батьками? 6 Ваш викладач **буде виправляти** помилки? 7 Ти **будеш любити** мене вічно? 8 Ви **будете слухати** урок? 9 Батьки **будуть посилати** гроші?

б) 1 Ти **слухатимеш** викладача? 2 Ви **робитимете** вправи? 3 Міла **дивитиметься** новини? 4 Вони **готуватимуть** вечерю? 5 Ти **вчитимешся** на підготовчому відділенні? 6 Алі **розмовлятиме** українською мовою? 7 Дівчата **купуватимуть** нові речі? 8 Ти **вставатимеш** завтра вранці?

Вправа 14. Напишіть слова у дужках у майбутньому складному та складеному часі.

Зразок: Незабаром студенти ... (вивчати) фізику.

Незабаром студенти *будуть вивчати/вивчатимуть* фізику.

1 Незабаром Сашко... (працювати). 2 Через тиждень Оксана ... (вивчати) історію України. 3 Через місяць Сергій ... (вчитися) у Франції. 4 Що ти (робити) у Канаді? 5 Незабаром наші діти ... (розуміти) українську мову. 6 Коли вони (писати) вправи? 7 Які ще продукти ти (купувати) на ринку? 8 Чому ви ... (повторювати) цю тему? 9 Завтра Олена (вечеряти) в кафе.

Вправа 15. Напишіть тексти у минулому та майбутньому часі.

а) Що ми робимо на уроці? Спочатку ми перевіряємо домашнє завдання. Потім викладач пояснює нову тему, а ми уважно слухаємо. Якщо ми погано розуміємо граматику, ми запитуємо, а викладач відповідає на наші запитання. Потім я читаю текст, мій друг пише вправи, а моя подруга розповідає про родину. На перерві ми снідаємо у кафе.

б) Що я роблю після занять? Я обов'язково телефоную батькам. Я розповідаю, як мої справи. Потім я відпочиваю у кімнаті або гуляю на вулиці. Потім ми з друзями готуємо вечерю, вечеряємо, миємо посуд та дивимося телевізор. Іноді ми граємо у шахи або спілкуємося в Скайпі.

Вправа 16. а) Прочитайте текст. Знайдіть у ньому дієслова. Визначте їх час та особові форми.

У КАФЕ

- Здрастуйте!
- Здрастуйте!
- Дівчино, а як вас звуть?
- Олена.
- Олено, ви знаєте, що ви дуже вродлива?
- Так, знаю.
- А яка у вас професія?
- А чому ви запитуєте?
- Ви чудова. Я думаю, ви актриса або модель.
- Молодий чоловіче, ви помиляєтесь.
- Тоді ви дизайнер. Ви працюєте в модному журналі.
- Ні, я не працюю ані в журналі, ані в газеті.

- Тоді ви кореспондент на телебаченні. Люди вмикають телевізор і бачать вас на екрані.
- Ні, я вчителька.
- Як вчителька!?
- Так, я вчителька. Я викладаю українську мову в школі.
- Як це сумно.
- Чому?
- У вас така маленька зарплатня.
- А ви працюєте чи навчаєтесь?
- Я? Я зараз без роботи, але у мене великі плани на майбутнє. А що ви тут робите?
- Я чекаю на подругу. Ось і вона.
- А як її звуть?
- Її звуть Наталка. Вона директор у великій фірмі.
- Наталко, ви знаєте, що ви дуже вродлива?

- б) 1 Чому молодий чоловік вирішив, що Олена актриса або модель?
- 2 Які професії він пропонував Олені?
- 3 Яка професія була у дівчини?
- 4 Чому він втратив до Олени інтерес?
- 5 Чому Наталка зацікавила юнака?

УРОК 5 МІСЦЕВИЙ ВІДМІНОК

1 Місцевий відмінок для позначення місця дії. Питання *де*?

Це Харків Це Севастополь Це Китай	Мій брат живе в Харкові в Севастополі в Китаї	<i>де</i> живе твій брат?	пригол.+ І Ь → І Й → Ї
Це школа Це академія Це їдальня	Моя сестра працює в школі в академії в їдальні	<i>де</i> працює твоя сестра?	А → І іЯ → іЇ Я → І

Це село	Мої батьки живуть у селі	<i>де</i> живуть твої батьки?	О → І
Це море	Ми відпочивали на морі	<i>де</i> ви відпочивали?	Е → І
Це подвір'я	Друзі працюють на подвір'ї	<i>де</i> працюють друзі?	'Я → Ї
Це заняття	Зараз студенти сидять на занятті	<i>де</i> зараз сидять студенти?	Я → І

Запам'ятайте чергування приголосних

<i>К→Ц</i>	<i>Г→З</i>	<i>Х→С</i>
урок – на уроці дошка – на дошці	нога – на нозі дорога – на дорозі	поверх – на поверсі вуха – на вусі

Запам'ятайте слова, що мають закінчення -У/-Ю в місцевому відмінку однини

1 Іменники чоловічого, жіночого та середнього роду із суфіксами <i>-к, -ак, -ик, -ок, -к/о</i> :	літак – у літаку гуртожиток – у гуртожитку будинок – у будинку відмінок – у відмінку ліжко – у ліжку а також: парк – у парку банк – у банку
2 Односкладові слова, що змінюють наголос:	сніг – на снігу шлях – на шляху лід – на льоду бій – у бою

Зверніть увагу на чергування О,Е у відкритому складі з І/Ї у закритому складі:

Хар – ків – у Хар-ко-ві
ост – рів – на ост - ро-ві
Ки - їв – у Ки - є - ві

У або В ?

1 На початку речення: **в** + голосний (*в Україні*)
у + приголосний (*у Києві*)

2 Усередині речення: голосний + **в** + голосний
Він живе в Алжирі
приголосний + **у** + приголосний
Він працював у Києві
голосний + **в** + приголосний
Він навчається в ліцеї

Вправа 1. Поставте запитання до виділених слів.

Зразок: Студент сидить **в аудиторії**.

Де сидить студент?

1 Я зараз живу **в Харкові**. 2 Вчора наша група була **в театрі**. 3 Мій батько працює **в лікарні**. 4 Раніше вона навчалась **у коледжі**. 5 Ми працюємо **в бібліотеці**. 6 **В аудиторії** сидять **студенти і викладач**. 7 Хворий лежить **у ліжку**. 8 **Туристи** жили **в готелі**. 9 **У коридорі** є **телефон**. 10 Незабаром я вчитимусь **в університеті**.

Вправа 2. Виконайте вправу за зразком.

Зразок: Я живу ... Полтаві.

Я живу **в** Полтаві.

1 Мій друг народився ... Норвегії, а потім жив ... Канаді. 2 Віктор Миколайович працює ... лікарні. 3 Студенти працюють ... бібліотеці. 4 Бібліотека академії розміщена ... центрі. 5 Ваш викладач давно працює ... університеті? 6 Ви обідаєте ... їдальні чи ... буфеті? 7 Моя подруга живе ... гуртожитку. 8 Недавно наша група була ... Львові. 9 Вчора він гуляв ... парку, а вона відпочивала ... театрі. 10 Моя молодша сестра народилася ... Україні.

Особливості вживання прийменників В/У та НА

В/У	НА
1 У значенні «у середині чогонебудь»:	1 У значенні «на поверхні чогонебудь»:

шухляда → у шухляді зошит → у зошиті шафа → у шафі	стіл → на столі підлога → на підлозі дошка → на дошці
2 3 деякими географічними назвами: Росія → у Росії Крим → у Криму Сибір → у Сибіру	2 3 назвами частин світу і з деякими географічними назвами: південь → на півдні північ → на півночі захід → на заході схід → на сході Дніпро → на Дніпрі Донбас → на Донбасі острів → на острові півострів → на півострові Куба → на Кубі
3 3 назвами навчальних закладів: клас → у класі школа → у школі група → у групі університет → в університеті академія → в академії коледж → у коледжі	3 3 назвами місць діяльності або подій: лекція → на лекції урок → на уроці іспит → на іспиті балет → на балеті концерт → на концерті футбол → на футболі виставка → на виставці екскурсія → на екскурсії війна → на війні
4 3 назвами будинків як місць діяльності: магазин → у магазині крамниця → у крамниці лікарня → у лікарні шпиталь → у шпиталі гуртожиток → у гуртожитку музей → у музеї цирк → у цирку театр → у театрі кіно → у кіно кафе → у кафе	4 3 назвами відкритих місць: вулиця → на вулиці площа → на площі майдан → на майдані станція → на станції зупинка → на зупинці річка → на річці природа → на природі пляж → на пляжі озеро → на озері море → на морі дорога → на дорозі

5 Запам'ятайте:		5 Запам'ятайте:	
місто →	у місті	фабрика →	на фабриці
центр →	у центрі	завод →	на заводі
ліс →	у лісі	вокзал →	на вокзалі
парк →	у парку	пошта →	на пошті
садок →	у садку	батьківщина →	на батьківщині
країна →	у країні	факультет →	на факультеті
		курс →	на курсі
		базар →	на базарі
		робота →	на роботі

Дієслова + де?

<i>бути</i>	<i>працювати</i>	<i>сидіти</i>
<i>жити</i>	<i>навчатися</i>	<i>стояти</i>
<i>мешкати</i>	<i>відпочивати</i>	<i>вистіти</i>
<i>знаходитися</i>	<i>гуляти</i>	<i>лежати</i>
<i>народитися</i>	<i>зустрічатися</i>	

Вправа 3. Дайте відповіді на запитання.

- 1 Андрій навчається в школі чи в коледжі?
- 2 Твої батьки працюють на заводі чи на фабриці?
- 3 Ти відпочиваєш у ліжку чи на дивані?
- 4 Вчора ви гуляли в садку чи в лісі?
- 5 Твій брат народився в Києві чи в Миколаєві?
- 6 Книги стоять на полиці чи на столі?
- 7 Україна розташована в Європі чи в Азії?
- 8 Студенти зараз сидять на лекції чи на іспиті?
- 9 Ти купуєш продукти в крамниці чи на базарі?
- 10 Вони сьогодні зустрічатимуться на площі чи в парку?

Вправа 4. Дайте відповіді на запитання.

- 1 Де працюють викладачі? (коледж, університет, академія)

.....

- 2 Де навчаються студенти? (факультет, група)

.....

- 3 Де навчаються діти? (школа, клас)

.....

- 4 Де працюють лікарі? (лікарня, поліклініка, шпиталь)

.....

5 Де ви купуєте продукти? (магазин, ринок)

6 Де працюють інженери? (фабрика, завод)

7 Де працюють менеджери? (фірма, компанія, банк)

8 Де відпочивають люди ? (море, пляж)

9 Де лежать продукти? (холодильник, полиця)

10 Де лежать твої речі? (стіл, шухляда)

11 Де відпочиває кішка? (підлога, килим)

Вправа 5. Виконайте вправу за зразком.

Зразок: Мій брат навчається (інститут).

Мій брат навчається **в інституті.**

Мій друг живе ... (Україна, місто Харків, гуртожиток). Він навчається ... (університет, факультет журналістики). Університет розташовано ... (центр, майдан Незалежності). Мій друг гарний студент, тому він часто працює ... (бібліотека). Мій друг часто грає у футбол ... (стадіон) або гуляє ... (парк) Шевченка.

Вправа 6. Замість крапок використайте потрібні дієслова.

1 – Де ти ... зараз?

– Зараз я ... в Україні в місті Харків, а раніше я ... в Марокко.

2 У неділю ми часто ... у парку Шевченка.

3 – Де зараз ... група № 3?

– Студенти ... в аудиторії № 10.

4 – Де ... наш університет?

– Він ... у центрі.

5 – Що ти робиш зараз?

– Зараз я ... на стільці та дивлюся телевізор.

6 Мої речі ... у шафі.

7 Дошка ... на стіні.

8 Вчора мій друг не прийшов на заняття, тому що він ... у поліклініці.

9 Нещодавно ми купили килим, і зараз він ... на підлозі.

10 Мій батько ... на заводі, а мої брати ... у банку.

11 У неділю ми ... на майдані Незалежності о 18.00.

Дієслова: лежати, висіти, сидіти, працювати, бути, знаходитися, навчатися, гуляти, зустрічатися.

2 Місцевий відмінок для позначення непрямого об'єкта. Питання *на кому? у чому?*

<i>хто?</i>	<i>на кому?</i>	<i>Приклад</i>	<i>Приклад</i>
Я Ти Він Вона Ми Ви Вони	на мені на тобі на ньому на ній на нас на вас на них	На мені сьогодні (є) окуляри Вчора на них був національний одяг	На кому сьогодні (є) окуляри? На кому вчора був національний одяг?

Зверніть увагу на закінчення іменників чоловічого роду, що позначають істоти

<i>хто?</i>	<i>на кому?</i>	<i>Зверніть увагу!</i>
син	на синові (допускається <i>на сині</i>)	Приголосний +ОВІ
батько	на батькові (допускається <i>на батьку</i>)	-О → ОВІ
вчитель	на вчителеві (допускається <i>на вчителю</i>)	-Ь → ЕВІ
викладач (ж,ч,ш,щ)	на викладачеві (допускається <i>на викладачу</i>)	Ж,Ч,Ш,Щ + ЕВІ
Андрій	на Андрієві (допускається <i>на Андрії</i>)	-Й → ЄВІ

Вправа 1. Поставте запитання до виділених слів.

Зразок: **На ній** учора була чудова блузка.

На кому вчора була чудова блузка?

1 **На мені** вчора був діловий костюм. 2 **На ньому** були нові шкіряні чоботи. 3 **На братові** була чорна сорочка. 4 **На бабусі** теплі капці. 5 **На другові** завтра буде зимова шапка та зимові рукавички. 6 **На ній** учора на концерті була вечірня сукня. 7 **На подрузі на іспиті** була чорна спідниця та біла сорочка. 8 **На викладачеві** були великі окуляри. 9 На святі **на дідусеві** була симпатична краватка. 10 Завтра на концерті **на нас** будуть національні костюми.

Вправа 2. Дайте відповіді на запитання.

- 1 Цей костюм був на хлопцеві чи на дівчині?
- 2 Цей шарф був на тобі чи на ньому?
- 3 Ця шапка була на батькові чи на матері?
- 4 Ці речі були на вас чи на них?
- 5 Цей жакет був на братові чи на сестрі?
- 6 Окуляри були на бабусі чи на дідусеві?
- 7 Цей одяг був на другові чи на подрузі?
- 8 Нове пальто було на дядькові чи на тітці?
- 9 Брудна сорочка була на мені чи на тобі?

Вправа 3. Виконайте вправу за зразком.

Зразок: – Він сьогодні в пальті?

– Так, **на ньому** сьогодні є пальто.

- 1 Вона сьогодні в капелюсі? 2 Ви сьогодні в плащі? 3 Ти будеш на вечорі в жакеті? 4 Він був у костюмі? 5 Вони були на пляжі у взутті? 6 Ми будемо виступати в шарфах? 7 Ця дівчина прийшла в спідниці? 8 Я можу прийти в сукні? 9 Ви сьогодні спали в сорочці? 10 Ти ходила на побачення в светрі?

Вправа 4. Виконайте вправу за зразком.

Зразок: – Батько завтра піде на роботу у пальті?

– Так, **на батькові** завтра буде пальто.

- 1 Дідусь сьогодні був у капелюсі? 2 Тато завтра буде в куртці? 3 Товариш піде на концерт у краватці? 4 Сергій був на тренуванні у футболці? 5 Дядько поїде в Київ у светрі? 6 Хлопець був на іспиті в жакеті? 7 Директор буде виступати в костюмі? 8 Тато поїде на

роботу в пальті? 9 Бабуся буде готувати сніданок у фартусі?
10 Лікар робив операцію в халаті?

Прикметники однини та порядкові числівники у місцевому відмінку

Який це костюм?	У якому костюмі він учора був?	
Це чорний синій костюм	Він учора був у чорному у синьому костюмі	-ИЙ→ОМУ
Який це поверх?	На якому поверсі він живе?	
Це перший другий останній третій поверх	Він живе на першому на другому на останньому на третьому (<i>Запам'ятайте!</i>) поверсі	-ІЙ→ЬОМУ

Яке це пальто?	У якому пальті він учора був?	
Це чорне синє пальто	Він учора був у чорному у синьому пальті	-Е→ОМУ
Яке це завдання?	У якому завданні він зробив помилку?	
Це перше друге останнє третє завдання	Він зробив помилку у першому у другому в останньому у третьому (<i>Запам'ятайте!</i>) завданні	-Є→ЬОМУ

Яка це сукня?	У якій сукні вона вчора була?	
Це чорна синя сукня	Вона вчора була у чорній у синій сукні	-А → ІЙ

Яка це квартира? Це перша друга остання <i>третя</i> квартира	У якій квартирі він живе? Він живе у першій у другій у останній <i>у третій</i> (<i>Запам'ятайте!</i>) квартирі	-Я → Й

Присвійні та вказівні займенники однини у місцевому відмінку

Чоловічий рід

чий це стіл?	на чьому столі лежать речі?
Це мій стіл твій стіл наш стіл ваш стіл їхній стіл	Речі лежать на моєму столі на твоєму столі на нашому столі на вашому столі на їхньому столі

який це стіл?	на якому столі лежать речі?
Це той стіл цей стіл	Речі лежать на тому столі на цьому столі

Середній рід

чиє це вікно?	на чьому вікні стоять квіти?
Це моє вікно твоє вікно наше вікно ваше вікно їхнє вікно	Квіти стоять на моєму вікні на твоєму вікні на нашому вікні на вашому вікні на їхньому вікні
яке це вікно?	на якому вікні стоять квіти?
Це те вікно це вікно	Квіти стоять на тому вікні на цьому вікні

Жіночий рід

<i>чия</i> це кімната?	<i>у чий</i> кімнаті ми відпочиваємо?
Це моя кімната твоя кімната наша кімната ваша кімната їхня кімната	Ми відпочиваємо у моїй кімнаті у твоїй кімнаті у нашій кімнаті у вашій кімнаті у їхній кімнаті

<i>яка</i> це кімната?	<i>у якій</i> кімнаті ми відпочиваємо?
Це та кімната ця кімната	Ми відпочиваємо у тій кімнаті у цій кімнаті

Вправа 1. Дайте відповіді на запитання.

- 1 На якому курсі навчається ваш друг, на першому чи на другому?
- 2 На якому факультеті ви навчаєтесь, на медичному чи на юридичному?
- 3 На якому поверсі живуть ваші друзі, на другому чи на третьому?
- 4 На якій лекції ти не був, на першій чи та останній?
- 5 У якій папці лежать ваші папери, у синій чи в зеленій?
- 6 У якій крамниці вона купила сумку, у цій чи в сусідній?
- 7 На якому морі він відпочивав, на Чорному чи на Червоному?
- 8 У якому місті живе твоя сестра, у великому чи в маленькому?
- 9 У чиєму кріслі лежить собака, у твоєму чи в моєму?
- 10 У чий роботі є помилки, у його чи в її?
- 11 У чий кімнаті ми дивитимемось телевізор, у вашій чи в нашій?
- 12 На чиєму факультеті є комп'ютерний клас, на нашому чи на їхньому?

Вправа 2. Поставте запитання до виділених слів.

- 1 Ми живемо в **новому** гуртожитку.
.....?
- 2 Наша кімната розташована на **третьому** поверсі.
.....?

- 3 У **твоєму** диктанті багато помилок.
.....?
- 4 Наші речі висять у **великій** шафі.
.....?
- 5 Він навчається в **математичній** школі.
.....?
- 6 Ми купили квитки на **Південному** вокзалі.
.....?
- 7 На **вашому** ліжку вчора спав мій друг.
.....?
- 8 Він працює в **місцевому** театрі.
.....?
- 9 На **моїй** подрузі вчора було нове пальто.
.....?
- 10 Я буду тебе чекати на **останній** зупинці.
.....?

Вправа 3. Слова в дужках поставте у відповідну форму.

Зразок: Він живе (тихе місто)

Він живе в тихому місті.

- а) 1 Квіти стоять (велика ваза).....
- 2 Моя подруга лікується (центральна лікарня).....
- 3 Мій брат навчається (середня школа)
- 4 Папери лежать (ця папка)
- 5 Вона була на святі (вечірня сукня)
- 6 Ми довго стоїмо (тролейбусна зупинка)
- 7 Викладач працює (дев'ята аудиторія)
- 8 Вона завжди сиділа (остання парта)
- 9 Я вже бачив цю сукню (твоя молодша сестра)
- б) 1 Я живу (студентський гуртожиток)
- 2 Ми навчаємось (підготовчий факультет,)
- 3 Ми читали цю статтю (вчорашній журнал)
- 4 Моя кімната розташована (шостий поверх)
- 5 Студенти сидять (останній урок)
- 6 Бібліотека розташована (західний район)

- 7 Ми були на екскурсії (історичний центр)
- 8 Мій батько працює (наш коледж)
- 9 (їхній викладач)учора був новий костюм.
- 10 Вони живуть (Московський проспект)
- в) 1 Мої батьки живуть (невелике місто)
- 2 Учора вона прийшла (синє пальто)
- 3 (Наше життя) було багато цікавого.
- 4 Влітку ми відпочивали (Чорне море)
- 5 Ви зробили помилку (останнє речення)
- 6 Квіти стояли (те вікно)
- 7 Я люблю сидіти (старє крісло)
- 8 Вчора ми були (вечірнє засідання)
- 9 Батьки завжди будуть жити (моє серце)
- 10 Птахи весело співали (зелене дерево)

Вправа 4. Слова в дужках поставте у відповідну форму.

Зразок: Цей студент навчається (наша група).
Цей студент навчається *в нашій* групі.

- 1 Мапи висять (наш клас).
- 2 (ваше місто) є театр?
- 3 Що міститься (твоя кімната) ?
- 4 Хто писав (мій зошит)?
- 5 Завтра я хочу піти(ця спідниця).
- 6 Ми складали іспити (той місяць).
- 7 Дуже цікаво, хто грав (їхні інструменти) ?
- 8 Вчора діти були (моя робота).
- 9 Хто живе (цей будинок)?
- 10 Можна піти (те пальто)?

Вправа 5. Виконайте праву за зразком.

Зразок: Це наш будинок. Тут є ліфт.
У нашому будинку є ліфт.
Чий це будинок?
У чиєму будинку є ліфт?

- 1 Це моя сумка. Тут лежать мої підручники та зошити.

- 2 Це **твій лист**. Там є фотографії.
- 3 Це **їхня аудиторія**. Там висить географічна карта.
- 4 Це **наш факультет**. Тут навчаються іноземні студенти.
- 5 Це **ваше місто**. Ви тут народилися.
- 6 Ось **твоя домашня робота**. Тут є помилки.
- 7 Ось **її кімната**. Тут світло та затишно.
- 8 Це **їхній гуртожиток**. Тут є спортзал.
- 9 Ось **наш поверх**. Тут завжди не горить світло.
- 10 Це **його шафа**. Там висить одяг.

3 Місцевий відмінок для позначення часу. Питання коли?, у якому році?, у якому місяці?, о котрій годині?, на якому тижні?

Який зараз рік?	У якому році він народився?
Зараз	Він народився
Дві тисячі дев'ятнадцятий рік	у дві тисячі дев'ятнадцятому році
дві тисячі дев'ятий рік	у дві тисячі дев'ятому році
минулий рік	у минулому році
цей рік	у цьому році
той рік	у тому році
наступний рік	у наступному році

Який зараз тиждень?	Коли? На якому тижні ми зустрічаємось?
Зараз	Ми зустрічаємось
цей тиждень	на цьому тижні
той тиждень	на тому тижні
минулий тиждень	на минулому тижні
наступний тиждень	на наступному тижні

Який зараз місяць?	Коли? У якому місяці він складає іспити?
Зараз	Він складає іспити
грудень	у грудні
січень	у січні
лютий	у лютому (змінюється як прикметник)

березень	у березні
квітень	у квітні
травень	у травні
червень	у червні
липень	у липні
серпень	у серпні
вересень	у вересні
жовтень	у жовтні
листопад	у листопаді

<i>Котра зараз година?</i>	<i>О котрій годині він прокидається?</i>
Зараз	Він прокидається
перша година	о першій годині
друга година	о другій годині
третьа година	о третій годині
четверта година	о четвертій годині
дванадцята година	о дванадцятій годині
дев'ятнадцята година	о дев'ятнадцятій годині
двадцять перша година	о двадцять першій годині

Вправа 1. Дайте відповіді на запитання.

Зразок: У якому році він народився? (1995)

Він народився в тисяча дев'ятсот дев'яносто п'ятому році.

- 1 У якому році ви приїхали в Україну? (2010).
- 2 У якому місяці ви почали вивчати українську мову? (жовтень)
- 3 У якому місяці ви поїдете додому? (липень або серпень)
- 4 У якому місяці він святкує день народження? (лютий)
- 5 У якому році вона народилася? (1992).
- 6 У якому році народився український поет Тарас Шевченко? (1814 рік)
- 7 У якому році народився російський поет Пушкін (1799 рік)
- 8 У якому році людина перший раз полетіла в космос? (1961 рік)
- 9 У якому році ви народилися?
- 10 У якому році народився ваш батько?
- 11 У якому році народилася ваша мати?

- 12 У якому році ви пішли до школи?
 13 О котрій годині ви прокидаєтесь?
 14 О котрій годині починаються ваші заняття?
 15 О котрій годині ви лягаєте спати?

Вправа 2. Слова в дужках поставте у відповідну форму.

1 Кожного дня я встаю (7.00). 2 У суботу та у неділю я не поспішаю, тому встаю (10.00) або (11.00). 3 Заняття в університеті починаються (8.00), а закінчуються (14.00). 4 Я повертаюсь додому, відпочиваю, а (16.00) сідаю робити домашнє завдання. 5 (18.00) я обов'язково дивлюся новини по телевізору. 6 (21.00) я спілкуюся з батьками в Скайпі. 7 (23.00) я лягаю спати.

4 Місцевий відмінок для позначення музичного інструменту з дієсловом *грати*. Питання *на чому*?

<i>що це?</i>	<i>на чому він грає?</i>
Це барабан	Він грає на барабані
Це скрипка	на скрипці
Це гітара	на гітарі

Іменники у множині в місцевому відмінку

<i>що?</i>	<i>де?</i>
столи	на столах
батьки	на батьках
товариші (ж,ч,ш,щ +і)	на товаришах
країни	у країнах
села	у селах
<i>що?</i>	<i>де?</i>
музеї	у музеях
вчителі	на вчителях
столиці	у столицях
академії	в академіях
завдання	у завданнях
моря	на морях
<i>друзі</i>	<i>на друзях</i>
<i>мати</i>	<i>на матерях</i>
<i>діти</i>	<i>на дітях</i>

Називний відмінок	Місцевий відмінок
приголосний + и ж, ч, ш, щ + і о → и а → и	→ АХ
й → ї ь → і я → і е → і	→ ЯХ

Вправа 1. Дайте відповіді на запитання.

- 1 Де навчаються діти, в школах чи в ліцеях?
- 2 Де студенти пишуть вправи, на дошках чи в зошитах?
- 3 Де живуть ваші друзі, в містах чи в селах?
- 4 Де студенти складають іспити, в аудиторіях чи в класах?
- 5 Де ви купуєте продукти, на ринках чи в магазинах?
- 6 Де ти був на канікулах, на екскурсіях чи в театрах?
- 7 Де працюють робітники, на заводах чи на фабриках?
- 8 Де живуть твої друзі, в гуртожитках чи на квартирах?
- 9 Де відпочивали ваші батьки, в готелях чи в санаторіях?
- 10 Де тренуються спортсмени, на стадіонах чи в басейнах?

Вправа 2. Виконайте вправу за зразком.

Зразок: Ми пишемо **в зошиті**.

Ми пишемо в зошитах.

- 1 У неділю люди відпочивають **у садку** та **у парку**.
- 2 У його офісі книжки лежать скрізь: **у шафі, на полиці, на столі та на стільці**.
- 3 **У морі** та **в океані** вода солона.
- 4 Люди читають новини **в газеті** та **в журналі**.
- 5 Студенти пишуть вправи **в зошиті**.
- 6 Іноземні студенти навчаються **в коледжі, університеті та в академії**.
- 7 Восени вода **в річці** та **в озері** холодна.
- 8 Ми часто буваємо **на екскурсії в музеї**.
- 9 Мапи висять **в аудиторії на стіні**.
- 10 Діти навчаються **в школі, у гімназії та в ліцеї**.

Прикметники, присвійні та вказівні займенники у місцевому відмінку

<i>Чий</i> це кімнати?	<i>У чийх</i> кімнатах вони живуть?
Це мої твої наші ваші їхні кімнати	Вони живуть у моїх кімнатах у твоїх кімнатах у наших кімнатах у ваших кімнатах у їхніх кімнатах
<i>Які</i> це сукні?	<i>У яких</i> сукнях вони були?
Це чорні сині ці ті сукні	Вони були в чорних сукнях в синіх сукнях в цих сукнях в тих сукнях

Поставте запитання до виділених слів.

Зразок: – У цих кімнатах живуть наші друзі.

– У яких кімнатах живуть ваші друзі?

1 На цих вулицях багатьо магазинів. 2 У наших кімнатах чисто й затишно. 3 На їхніх стадіонах тренуються спортсмени. 4 На п'ятих курсах студенти пишуть дипломну роботу. 5 У перших класах працює тільки один викладач. 6 У сьогоднішніх газетах пишуть про нашу академію. 7 У цих завданнях багато нових слів. 8 У наших кімнатах поставили нові меблі. 9 Прочитай текст у тому підручнику. 10 Вони живуть на цих вулицях.

Зверніть увагу на використання присвійного займенника СВІЙ у місцевому відмінку однини та множини!

Однина, чоловічий рід			
Це я	Це мій дім	Я живу у своєму домі	= Я живу в моєму домі
Це ти	Це твій дім	Ти живеш у своєму домі	= Ти живеш у твоєму домі
Це ми	Це наш дім	Ми живемо у своєму домі	= Ми живемо в нашому домі
Це ви	Це ваш дім	Ви живете у своєму домі	= Ви живете у вашому домі

Це він	Це його дім	Він живе у своєму домі	Він живе в його домі (у домі іншої особи)
Це вона	Це її дім	Вона живе у своєму домі	Вона живе в її домі (у домі іншої особи)
Це вони	Це їхній дім	Вони живуть у своєму домі	Вони живуть у їхньому домі (у домі інших осіб)

Однина, середній рід

Це я	Це моє крісло	Я сиджу у своєму кріслі	= Я сиджу в моєму кріслі
Це ти	Це твоє крісло	Ти сидиш у своєму кріслі	= Ти сидиш у твоєму кріслі
Це ми	Це наше крісло	Ми сидимо у своєму кріслі	= Ми сидимо в нашому кріслі
Це ви	Це ваше крісло	Ви сидите у своєму кріслі	= Ви сидите у вашому кріслі
Це він	Це його крісло	Він сидить у своєму кріслі	Він сидить у його кріслі (у кріслі іншої особи)
Це вона	Це її крісло	Вона сидить у своєму кріслі	Вона сидить у її кріслі (у кріслі іншої особи)
Це вони	Це їхнє крісло	Вони сидять у своєму кріслі	Вони сидять у їхньому кріслі (у кріслі інших осіб)

Однина, жіночий рід

Це я	Це моя кімната	Я відпочиваю у своїй кімнаті	= Я відпочиваю в моїй кімнаті
Це ти	Це твоя кімната	Ти відпочиваєш у своїй кімнаті	= Ти відпочиваєш у твоїй кімнаті
Це ми	Це наша кімната	Ми відпочиваємо у своїй кімнаті	= Ми відпочиваємо в нашій кімнаті
Це ви	Це ваша кімната	Ви відпочиваєте у своїй кімнаті	= Ви відпочиваєте у вашій кімнаті
Це він	Це його кімната	Він відпочиває у своїй кімнаті	Він відпочиває в його кімнаті (у кімнаті іншої особи)

Це вона	Це її кімната	Вона відпочиває у своїй кімнаті	Вона відпочиває в її кімнаті (у кімнаті іншої особи)
Це вони	Це їхня кімната	Вони відпочивають у своїй кімнаті	Вони відпочивають у їхній кімнаті (у кімнаті інших осіб)

Множина			
Це я	Це мої чоботи	Вчора я був у своїх чоботах	= Я був у моїх чоботах
Це ти	Це твої чоботи	Вчора ти був у своїх чоботах	= Ти був у твоїх чоботах
Це ми	Це наші чоботи	Вчора ми були у своїх чоботах	= Ми були в наших чоботах
Це ви	Це ваші чоботи	Вчора ви були у своїх чоботах	= Ви були у ваших чоботах
Це він	Це його чоботи	Вчора він був у своїх чоботах	Він був у його чоботах (у чоботах іншої особи)
Це вона	Це її чоботи	Вчора вона була у своїх чоботах	Вона була в її чоботах (у чоботах іншої особи)
Це вони	Це їхні чоботи	Вчора вони були у своїх чоботах	Вони були в їхніх чоботах (у чоботах інших осіб)

Вправа 1. Виберіть займенник та використайте його у відповідній формі.

Зразок: Це його кухня. Він готує сніданки кухні.

Вони сидять кухні.

Це його кухня.

Він готує сніданки у **своїй** кухні.

Вони сидять у **його** кухні.

1 Це їхній дім.

Вони живуть дімі.

Ви живете дімі?

2 Це моя гітара.

Мій батько грає гітарі.

Я граю гітарі.

- 3 Це наша аудиторія. Ми слухаємо лекції аудиторії.
Мій друг сидить аудиторії.
Викладач працює аудиторії.
- 4 Це її джинси. Вона пішла на побачення джинсах.
Її подруга пішла на заняття джинсах.
- 5 Це його зошит. Ми знайшли помилки зошиті.
Він пише зошиті.
- 6 Це твої речі. Можна я подивлюся речах?
Ти шукав телефон речах?
- 7 Це кімната № 5.
Тут мешкає Марта. Марта зараз вдома кімнаті.
Її сусід сидить кімнаті.
Вчора наша група була кімнаті.
- 8 Це місто Миколаїв.
Тут живуть мої друзі. Я був на екскурсії місті.
Ми гуляли місті.
- 9 Вчора він купив нові книжки. Ти прочитав про це книжках?
Кішка лежить книжках.
Він шукає інформацію книжках.
- 10 Це моя сукня. – Чому ти ідеш сукні?
– Іди сукні!

Вправа 2. Закінчіть речення. Використовуйте слова у дужках. Зверніть увагу на форми місцевого відмінка. Напишіть запитання до слів, наданих у дужках.

Зразок: Діти навчаються ... (нові школи)
Діти навчаються **в нових школах**.
У яких школах навчаються діти?

- 1 Ці люди живуть (різні країни, великі міста та маленькі селища).
- 2 Наше майбутнє – (наші руки).
- 3 Робітники працюють (сучасні заводи та фабрики).
- 4 Студенти займаються (невеликі аудиторії, лінгафонні зали, комп'ютерні зали).
- 5 Взимку треба ходити (теплі куртки).
- 6 Вони зараз живуть (мої кімнати).
- 7 На святі усі дівчата були (вечірні сукні).
- 8 Ці таблиці містяться (останні сторінки підручника).
- 9 Він пише про це (свої листи).
- 10 Я читаю новини (сьогоднішні газети та журнали).
- 11 (Її слова) все правда.
- 12 Я дізнався про це (ранні новини).

Вправа 3. Закінчіть фрази.

- 1 Ви не знаєте, у якому місті..... ?
- 2 Я не пам'ятаю, у якій сукні.....
- 3 Він знає, де розташований..... ?
- 4 Скажіть, будь ласка, у якій їдальні ?
- 5 Ти пам'ятаєш, на кому вчора ?
- 6 Ви знаєте, у якому році ?
- 7 Я весь час думаю, на чиєму ?
- 8 Ми не знаємо, на яких поверхах?
- 9 Ти знаєш, у яких країнах ?
- 10 Я не пам'ятаю, на якому тижні ?

Вправа 4. Напишіть запитання до виділених слів.

- 1 Він почав вивчати українську мову **в жовтні**.
- 2 Моя мати працює **в центральній** лікарні.
- 3 Вона 3 роки вчилася грати **на бандурі**.
- 4 Ялта розташована **на півдні**.
- 5 Ми живемо у **великому індустріальному** місті.
- 6 **У твоєму** диктанті багато помилок.
- 7 **Харківський національний** університет розташований **на площі Свободи**.
- 8 **На моєму** батькові вчора був чорний костюм.
- 9 Ми поїдемо додому **на наступному** тижні.
- 10 Вона прокидається **о восьмій** годині.
- 11 Мій молодший брат народився **в минулому** році.

1 Ознайомтесь з новими словами:

схож – ий (*на кого? на що?*) Ми схожі один на одного.

- а
- і

смак (и) У нас однаковий смак. = Ми любимо однакові речі.

виступати – виступити (*де?*) Ми часто виступаємо на студентських концертах.

(*який?*) приваблив –ий Вона дуже приваблива дівчина.

- а
- і

припиняти – припинити (*що робити?*) Він припинив робити домашнє завдання.

рятувати – врятувати (*кого? що?*) Треба рятувати мого друга.

2 Заповніть таблицю.

<i>що?</i>	<i>де?</i>
університет батьківщина дискотека парк кіно	в університеті
театри концерти виставки	
одна вулиця одне місто одна школа наша кімната	
студентські концерти	
<i>що?</i>	<i>на чому?</i>
гітара	
<i>що?</i>	<i>коли?</i>
наступний місяць	

3 Прочитайте текст і дайте відповіді на запитання.

СПРАВЖНІ ДРУЗИ

Ми з Марко – земляки. Раніше ми жили в одному місті, на одній вулиці і навіть навчалися в одній школі. Ми дружили на батьківщині, і зараз в університеті ми завжди разом. Ми навіть схожі один на одного, у нас однакові смаки. Марко любить музику та футбол. І я теж. Ми добре граємо на гітарі і співаємо наші національні пісні. Я пишу вірші, а Марко складає музику. Ми завжди виступаємо на студентських концертах. Ми співаємо свої пісні, а іноді я читаю свої нові вірші.

І ось одного дня все змінилося. Одразу і назавжди. Ми зустріли на дискотеці дівчину. Її звать Марта. Вона дуже приваблива, але нічого особливого. Та Марко так не думає, тому що він одразу ж закохався у неї. Зараз я рідко бачу його у гуртожитку у нашій кімнаті. Вони разом гуляють у парку, бувають у кіно, у театрах, на концертах, на виставках. Марко теж почав складати вірші, але мені він їх не показує. Він припинив робити домашнє завдання і зараз часто отримує «трійки» і навіть «двійки». Бідний Марко! І вдень і вночі він думає тільки про свою Марту. Правда, Марта в наступному місяці поїде додому на батьківщину і буде там усе літо. Що ж він буде робити сам? Як він буде жити! Треба терміново його рятувати, поки ще не пізно. Друг я, чи не друг!?

- 1 Про кого ви прочитали у тексті?
- 2 Що ви можете розповісти про хлопців?
- 3 Що вони роблять у вільний час?
- 4 Коли і як усе змінилося?
- 5 Чому хлопець турбується про свого друга?
- 6 Що чекає Марко?
- 7 Як, на вашу думку, можна допомогти Марко?

- 1 Де раніше жили друзі?
- 2 Де вони навчалися?
- 3 Де вони навчаються зараз?
- 4 На якому інструменті вони добре грають?
- 5 Де студенти часто виступають?
- 6 Де Марко і дівчина познайомилися?

- 7 У яких місцях закохані бувають разом?
 8 Де дівчина буде все літо?
 9 У якому місяці дівчина їде додому?

1 Ознайомтесь з новими словами:

пусто – У шухляді пусто = У шухляді нічого нема.

загубити (*кого? що?*) Я загубив свій паспорт.
 шукати (*кого? що?*) Я почав шукати свій паспорт.
що? коробка (и)
 каструля (і)
 сковорідка (и)
 банка (и)
 обличчя

коли? нарешті

гавкати – загавкати (*на кого? на що?*) Наш собака гавкав на тебе.

2 Заповніть таблицю.

<i>що?</i>	<i>де?</i>
ліжко шафа холодильник кабінет спальня кухня	у ліжку
своє місце велика кімната письмовий стіл старий килим мій паспорт ця книжка	
тумбочки полиці вікна кутки шухляди	

папки папери коробки крісла сковорідки банки	
книжкові шафи кімнатні квіти великі каструлі маленькі каструлі	

3 Прочитайте текст і дайте відповіді на запитання.

Я ШУКАВ

Де!? Де мій паспорт? Ще вчора він лежав на своєму місці. Але зараз там пусто, я перевіряв. Невже я його загубив?

Я почав його шукати. Я шукав скрізь. У великій кімнаті я шукав у книжкових шафах, на тумбочках і в тумбочках, на полицях, на вікнах, у кутках. У кабінеті я дивився у письмовому столі в шухлядах, у папках, у паперах та в коробках. У спальні я шукав на ліжку та у ліжку, у шафі, на кріслах, навіть у кімнатних квітах. У кухні я шукав паспорт у великих та маленьких каструлях, у сковорідках, у банках, у холодильнику. Та, нарешті, я його знайшов. І де б ви думали? У коридорі на старому килимі, де спить наш пес. То наш собака усю ніч спав на моєму паспорті? Як це сталося!?

У цей час я побачив свою молодшу сестру. Вона ще маленька і не вміє читати.

- Ти брала мій паспорт? – запитав я її.

- Паспорт? Ні, не брала, але я дала цю маленьку синю книжечку нашому собаці, - відповіла дитина.

- Навіщо?!

- Учора наш собака гавкав на тебе. Ти рідко буваєш удома, і я вирішила, що він тебе забув. У цій книжці було твоє фото. Я дала собаці подивитися твою фотографію, щоб він пам'ятав твоє обличчя. А твій паспорт я не брала.

1 Що загубив хлопець?

2 У яких кімнатах він шукав цю річ?

- 3 Де він її знайшов?
- 4 Хто її туди поклав?
- 5 Чому дівчинка це зробила?
- 6 Як ви думаєте, що казав хлопець своїй молодшій сестрі?

- 1 Де раніше лежав паспорт?
- 2 Де хлопець шукав паспорт у великій кімнаті?
- 3 Де хлопець шукав паспорт у кабінеті?
- 4 Де хлопець шукав паспорт у спальні?
- 5 Де хлопець шукав паспорт у кухні?

УРОК 6 ЗНАХІДНИЙ ВІДМІНОК

Знахідний відмінок іменників в однині і множині

Однина	Називний відмінок (хто? що?)	Знахідний відмінок (кого? що?)	Закінчення
чол. р.	що це? будинок (тверд. пригол.) трамвай санаторій місяць	що я бачу? будинок трамвай санаторій місяць	З.в. = Н.в.
	хто це? студент герой Юрій Олесь	кого я бачу? студента героя Юрія Олеся	пригол. + а й→я ій→ія ь→я
сер. р.	що це? вікно море завдання життя обличчя	що я бачу? вікно море завдання життя обличчя (подвійний приголосний + я)	З.в. = Н.в.

жін. р. (Зверніть увагу!)	хто це? що це? студентка машина кухня Марія лінія швидкість зустріч північ річ безліч піч подорож любов	кого я бачу? що я бачу? студентку машину кухню Марію лінію швидкість зустріч північ річ безліч піч (слова із закінченням на іч) подорож любов	а→у я→ю ія→ію ь = ь З.в. = Н.в.
Множина	Називний відмінок, множина	Знахідний відмінок, множина	
чол. р., жін. р., сер. р.	що це? будинки, потяги, вокзали, університети, кабіни, кімнати, станції, числа	що я бачу? будинки, потяги, вокзали, університети, кабіни, кімнати, станції, числа	З.в. = Н.в.
	Називний відмінок, однина	Знахідний відмінок, множина	
чол. р.	хто це? студент товариш герой	кого я бачу? студентів товаришів героїв	тверд. пригол.+ ів й →їв
жін. р.	хто це? подруга студентка дівчинка Марія	кого я бачу? подруг студенток дівчинок Марій	а→ / два пригол., а→/о ія →ій

Винятки			
	Називний відмінок, одинина	Називний відмінок, множина	Знахідний відмінок, множина
	мати батько друг людина дитина хлопець іноземець	матері батьки друзі люди діти хлопці іноземці	матерів батьків друзів людей дітей хлопців іноземців

Особові займенники в знахідному відмінку

Називний відмінок	Знахідний відмінок
<i>хто?</i>	<i>кого?</i>
я	мене
ти	тебе
він	його
вона	її
ми	нас
ви	вас
вони	їх

Кого запитує викладач? Він запитує (мене, тебе, його, її, нас, вас, їх).

Дієслова, після яких використовується знахідний відмінок

Кого? Що?

Бачити, запитувати, розуміти, знати, шукати, пам'ятати, згадувати, забувати, любити, чекати, зустрічати, проводити, слухати, малювати, описувати, відвідувати, критикувати та ін.

Що?

Робити, виконувати, починати, закінчувати, викладати, читати, писати, досліджувати, говорити, розповідати, готувати, відповідати, вчити, вивчати, повторювати, пояснювати, брати, давати, їсти, пити, кликати, співати, перекладати, губити, знаходити, використовувати, ремонтувати, ламати, будувати, включати, виключати, відкривати, закривати, збільшувати,

зменшувати, знижувати, отримувати, відправляти, класти, вішати, ставити, становити, ділити, *мати* та ін.

Вправа 1. Провідмінійте дієслова в теперішньому часі.

Інфінітив	я	ти	він, вона	ми	ви	вони	Імператив
чекати	чекаю	чекаєш	чекає	чекаєм(о)	чекаєте	чекають	чекай(те)!
мати	маю				маєте		
любити	люблю						
писати	пишу				пишете		
брати		береш					
вивчати							
знати						знають	
пити	п'ю						пий(те)!
їсти	їм			їмо			їж(те)!

Закінчення займенників і прикметників у знахідному відмінку

що?

чол. р.	Який (чий) журнал він читає? – Цей (свій, мій, твій, наш, ваш, його, її, їх) новий журнал Він читає цей свій новий журнал	З.в. = Н.в.
сер. р.	Яке (чиє) вікно він відкриває? – Це (своє, моє, твоє, наше, ваше, його, її, їх) нове вікно Він відкриває це своє нове вікно	З.в. = Н.в.
множина	Які (чий) справи він виконує? – Ці (свої, мої, твої, наші, ваші, його, її, їх) нові справи Він виконує ці свої нові справи	З.в. = Н.в.

жін. р.	Яку (чию) статтю він готує? – Цю (свою, мою, твою, нашу, вашу, його, її, їх) нову статтю Він готує цю свою нову статтю Ми загубили цю свою нову річ Ми зібралися в цю нашу цікаву подорож	прикм. а → у я → ю	імен. а → у я → ю ія → ію ь = ь іч = іч ж = ж (на приголосний!)

кого?

чол. р.	Якого (чийого) студента ви бачили в університеті? Цього (свого, мого, вашого, нашого, його, її, їх) нового, працюючого студента Я бачив в університеті цього нашого хорошого студента	прикм. - ого (твердий пригол.) цей → цього З.в. = Р.в.	імен. -а, -я З.в. = Р.в.
жін. р.	Яку (чию) студентку ви зустріли в університеті? Цю (свою, мою, твою, нашу, вашу, його, її, їхню) нову, працюючу студентку Я зустрів в університеті цю нову, працюючу студентку	а → у я → ю ця → цю	а → у я → ю ія → ію ь = ь
множина	Яких (чиїх) студентів ви знаєте в університеті? Цих (своїх, моїх, наших, ваших, його, її, їхніх) нових, працюючих студентів Я знаю в університеті цих нових, працюючих студентів	- их (тверд. пригол.) ї → їх ці → цих З.в. = Р.в.	чол.р. гол + ів й → ів жін.р. а → / я → ь ія → ій тка → ток шка → шок З.в. = Р.в.

Закінчення займенників, прикметників і іменників (підсумок)

З.в.	чол. р.	сер. р.	жін. р.	множина
<i>що?</i>	<i>який? чий?</i> = Н.в. (неживий)	<i>яке? чиє?</i> = Н.в. (неживий)	<i>яку? чию?</i> а → у	<i>які? чії?</i> = Н.в. (неживий)
<i>кого?</i>	<i>якого?</i> <i>чийого?</i> = Р.в. (живий)		я → ю ія → ію (іменник) (живий=неживий)	<i>яких? чиїх?</i> = Р.в. (живий)
<i>що?</i>			іч = іч (іменник) (неживий)	

Основні значення орудного відмінка

Значення	Питання	Дієслова недоконаного та доконаного виду	Приклади
1 Прямий об'єкт	<i>кого? що?</i>	Любити	Я люблю брата, сестру, друзів, свою батьківщину
	<i>що?</i>	(з)робити (на)писати (про)читати вчити вивчати виробляти випускати	Студент (з)робив домашнє завдання Він (на)писав вправу, (про)читав текст Іноземні студенти вчать нові слова Студент з Марокко вивчає українську мову Харківський тракторний завод виробляє (випускає) трактори та колісно- гусеничні машини

		мати	Залізнична станція має платформу
		становити	Безперервна праця становить основний закон мистецтва, як і основний закон життя (О. М. Бекетов)

Вправа 2. Підберіть до дієслів потрібні слова та складіть з ними речення.

Читати, вирішувати, розуміти, пояснювати, писати, перекладати, вчити, вивчати.

Слова: диктант, правило, задача, теорія, книга, слова, текст, викладач.

Вправа 3. Відкрийте дужки. Слова в дужках поставте в правильну форму. Побудуйте питальні речення.

Зразок: Вранці я роблю (гімнастика). Вранці я роблю гімнастику.

Що ти робиш вранці?

Студенти розуміють (викладач). Студенти розуміють викладача. **Кого** студенти розуміють?

а) 1 На вулиці ми бачимо (автобус, трамвай, машина, аптека, супермаркет). **2** Увечері я читаю (стаття, розповідь, новела). **3** У кіоску можна купити (ручка, зошит, лінійка, блокнот, олівець, циркуль, папір). **4** На ринку ми купуємо (риба, м'ясо, молоко, сметана, хліб, капуста, морква, цибуля, картопля, буряк). **5** На речовому ринку можна купити (куртка, сорочка, сукня, светр, піджак, взуття). **6** Уранці ми їмо (бутерброд, яєчня, каша) і п'ємо (чай, кава, какао, молоко, кефір, сік, вода). **7** Студенти вивчають (фізика, економіка, українська мова, історія, філософія). **8** Мама прекрасно готує (сніданок, обід, плов, окрошка, омлет, риба, м'ясо, салат олів'є).

б) 1 Я люблю (тато, мати, брат, сестра, друг, подруга). **2** Студенти часто згадують (сім'я, батько, мати, тітка, дядько, бабуся, дідусь). **3** В університеті ми зустрічаємо (секретар, декан, викладач, професор, доцент, асистент, бібліотекар). **4** На зупинці я чекаю (однокурсник і однокурсниця). **5** Ми добре знаємо (Борис, Олена, Марія, Олександр, Андрій, Валерій, Катя, Оля, Світлана, Костянтин Петрович, Ірина Василівна, Марина Данилівна). **6** Я знаю як звуть (сусід, сусідка, комендант, охоронець, лікар, медсестра). **7** Ми читаємо (Пушкін, Блок, Єсенін, Пастернак, Гоголь, Булгаков, Достоевський, Тарас Шевченко, Іван Франко).

Вправа 4. Дайте відповіді на запитання. Слова в дужках поставте в правильну форму.

1 Що ви читаєте увечері? (ця цікава книга, нова газета, науковий журнал). **2** Що пишуть удома ваші друзі? (важка вправа, остання лекція). **3** Що вивчають студенти залізничних спеціальностей? (паровозобудування, електротехніка). **4** Що вивчають студенти економічного факультету? (менеджмент, маркетинг, економічна теорія). **5** Що ви хочете купити сьогодні? (свіжий хліб, мінеральна вода, копчена ковбаса, шоколадні цукерки, вершкове масло, свіжоморожена риба, твердий сир). **6** Що ви дивитеся увечері по телевізору? (програма новин, цікавий фільм). **7** Що пояснює викладач української мови на уроках? (важка граматики, нові правила). **8** Що ви часто згадуєте? (далека батьківщина, рідне місто). **9** Що ви писатимете на уроці? (складна контрольна робота). **10** Що ви читали в сьогоднішній газеті? (одна цікава стаття).

Вправа 5. Дайте відповіді на запитання. Слова в дужках поставте в правильну форму.

1 Кого запитує викладач на уроках української мови? (іноземні студенти і студентки). **2** Кого уважно слухають іноземні студенти? (викладач української мови). **3** Кого ви часто зустрічаєте в університеті? (однокурсники, подруги, викладачі, секретарі, декан). **4** Кого ти зустрів учора на вокзалі? (свій рідний брат і його хороші друзі). **5** Кого ви любите? (ваш старший брат, ваша молодша сестра, батько, мати). **6** Кого ти чекав у поліклініці? (наш лікар і наша старша медсестра). **7** Кого звуть Ахмед? (мій давній кращий друг). **8** Кого ви сфотографували на пам'ять? (улюблені

друзі). 9 Кого ви запросили на день народження? (давні і нові знайомі). 10 Кого ви бачите на вулиці? (молоді і літні люди, чоловіки, жінки, діти). 11 Що ви часто повторюєте? (нові правила).

Вправа 6. Дайте відповіді на запитання, використовуючи слова з дужок.

а) 1 Що у своєму складі має електричний моторний вагон? (електромотор, редуктор, колісна пара). 2 Який термін служби мають залізобетонні опори? (необмежений). 3 Що у своєму складі має кузов вагона-льодовні? (теплоізоляція, спеціальні кишені). 4 Що у своєму складі мають залізничні лінії? (автоблокування, диспетчерська централізація).

б) 1 Що має на увазі комерційна угода? (підбір кадрів, закупівля товарів, продаж товарів, реєстрація угоди, виплата податків). 2 Що у своєму складі має програма маркетингу? (мета, стратегія, товарна політика, цінова політика, збутова політика, комунікаційна політика, кадрова політика, бюджет витрат, оцінка ефективності заходів, міра контролю). 3 Що у своєму складі має нематеріальний продукт праці? (наукове відкриття, ідея). 4 Що становить інфляція (велика загроза) для розвитку економіки?

Вправа 7. Дайте відповіді на запитання. Займенники в дужках поставте в правильну форму.

1 Кого ви запросили у гості? (він і вона). 2 Кого ви тут чекаєте? (ти і він). 3 Кого сьогодні запитав викладач? (я і він). 4 Кого ви давно не бачили в університеті? (ви і вони). 5 Кого студент чекає в коридорі? (ми). 6 Кого ти добре знаєш у гуртожитку? (ти і вони). 7 Кого вона любить? (я).

Вправа 8. Напишіть речення за зразком.

Зразок: Зараз по телевізору йде програма «Новини». Мій брат завжди дивиться..... – Зараз по телевізору йде програма «Новини». Мій брат завжди дивиться **її**.

1 Завтра в нашій групі іспит з української мови. Я дуже хочу добре скласти 2 Скоро зимові канікули. Усі студенти чекають 3 Завтра в театрі опери і балету прем'єра. Наша група хоче

подивитися ... 4 В мене є можливість послухати сьогодні хорошу музику. Я не хочу втратити ... 5 Вранці в мене був відмінний настрій. А погана осіння погода трохи зіпсувала ... 6 Учора в нас були гроші. А сьогодні ми ... усі витратили.

Вправа 9. Дайте відповіді на запитання. Слова в дужках поставте в правильну форму.

а) 1 Якого викладача ви чекаєте в аудиторії? (наш новий викладач). 2 Яких студентів ви фотографуєте в актовому залі? (українські й іноземні). 3 Якого футболіста показали по телевізору? (відомий молодий аргентинський футболіст). 4 Яку родичку Олег зустрічає на вокзалі? (далека родичка). 5 Яких товаришів ви проводжаєте на пероні? (мої дорогі давні товариші). 6 Чію однокурсницю ти запросив на вечір? (моя однокурсниця). 7 Чиїх друзів ви привітали з Новим роком? (наші друзі). 8 Чийого брата забули попередити про консультацію? (ваш брат). 9 Яких фахівців запросили на консультацію? (кваліфіковані фахівці). 10 Яких інженерів ви зустріли на цьому підприємстві? (молоді, талановиті інженери). 11 Якого президента показували по телевізору? (наш український президент).

б) 1 Яку базу мають міні- і макро-комп'ютери? (одна й та сама елементарна база). 2 Яку символіку удосконалили індійські математики? (буквена символіка). 3 Яку систему числення принесли в країни Європи араби? (десяткова система числення). 4 Яке значення має залізниця сьогодні? (важливе стратегічне й економічне значення). 5 Який рух застосовується в пасажирських перевезеннях? (швидкісний рух). 6 Якою галуззю економіки є залізничний транспорт? (базова галузь). 7 Які системи використовуються для управління рухом потягів? (стандартизовані системи). 8 Які технології впроваджуються на швидкісних магістралях? (енергозбережні технології). 9 Який сектор економіки прагне розвивати Україна? (залізничний, транспортний сектор). 10 Які основні проблеми має залізничний транспортний сектор? (фінансові проблеми). 11 Яку робочу силу використовують підприємці в країнах третього світу? (найдешевша робоча сила).

Значення	Питання	Прийменник	Дієслова недоконаного та доконаного виду	Приклади
2 Значення часу	<i>коли?</i> <i>у який день?</i>	В, У	Недоконаний та доконаний вид	у понеділок у вівторок у середу у четвер у п'ятницю у суботу у неділю у вихідний (день) у вихідні (дні) – Коли (у який день) буде іспит? – Іспит буде в п'ятницю
	<i>коли?</i>	В, У	Недоконаний та доконаний вид	У першу (останню) чергу У першу чергу необхідно вирішувати (вирішити) економічні питання
	<i>коли?</i>	З.в. + тому	Недоконаний та доконаний вид	годину хвилину тиждень + тому місяць рік – Коли ти зустрів Сергія? – Я зустрів його годину тому

		За + З.в.	Недоконаний та доконаний вид	хвилину годину за + тиждень місяць рік –Коли ти будеш в університеті? – Я буду за хвилину
<i>скільки часу? як довго?</i>	–		Недоконаний вид	увесь день, тиждень, рік... усе життя... усі вихідні... цілу годину, ніч, добу, вічність ... один день, понеділок... одну годину, неділю, середу... – Скільки часу (як довго) ви працювали? – Ми працювали всю добу
<i>коли? як часто?</i>	–		Недоконаний вид	кожен день, рік... кожну неділю, суботу... (або кожного дня, тижня, року – Р.в.!)

				(або щоранку, щодня, щосуботи, щонеділі, щоліта, щоосені, щороку...) – Як часто ви відвідуєте спортзал? – Я відвідую його кожну середу
<i>на який термін? на скільки часу?</i>	На	Недоконаний та доконаний вид	на цілу годину на весь (цілий) тиждень на весь (цілий) місяць на весь (цілий) рік на все життя (чи назавжди) Робітники отримали (отримують) завдання на одну годину	
<i>за який термін? за скільки часу?</i>	За	Недоконаний та доконаний вид	за хвилину за годину за тиждень за місяць за рік за весь час за все життя	

				За цей поточний рік іноземні студенти навчилися добре говорити українською мовою (= Протягом цього поточного року іноземні студенти навчилися добре говорити українською мовою

Вправа 10. а) Прочитайте текст. Зверніть увагу на вживання знахідного відмінка.

ХВИЛИНА НАШОГО ЖИТТЯ

– **Хвилиночку!** – часто говоримо ми, коли просимо **кого-небудь** почекати трохи. «Хвилинна справа» – означає справа, яку можна виконати швидко.

«З хвилини **на хвилину**» – це означає «зараз», «дуже скоро», «ось-ось». Отже, хвилина – невелика частка часу. Але іноді нам гостро бракує часу. Тоді навіть хвилина має **вирішальне значення**. Ми спізнюємося **на роботу, на заняття, на потяг або на літак**. Ми **увесь час** дивимося **на годинник**, досадуємо **на хвилину стрілку**, яка, здається, навмисно рухається швидше, ніж треба. І ми подумки говоримо їй: «Почекай трохи!» Але час біжить невблаганно.

Особливо **велику роль** відіграє час на виробництві. Наприклад, **за одну хвилину** шахтарі добувають більше шести

тисяч тонн вугілля, металурги виплавляють близько півтора мільйона тонн сталі, автомобілебудівники випускають 16 машин різних марок, текстильники – тисячу квадратних метрів різних тканин, взуттєвоики – 7 тисяч пар шкіряного взуття.

Хвилина розпочинається з секунди, а рік – з хвилини. Скільки в році хвилин? Дещо більше півмільйона. І кожна з них – хвилина нашого життя. А скільки хвилин людина живе на світі? Зараз середня тривалість життя в нашій країні – 70 років, тобто близько 37 мільйонів хвилин. І кожній хвилині життя треба знайти **корисне застосування**. Чим краще і корисніше ми використовуємо **час**, тим красивіше і цікавіше наше життя.

(За оповіданням І. Строгова)

б) Дайте відповіді на запитання до тексту.

1 Яка головна думка тексту? 2 У яких випадках хвилина, навіть секунда має вирішальне значення? Наведіть приклади зі свого життя. 3 А ви бережете свій і чужий час?

в) Поясніть, як ви розумієте зміст цих прислів'їв. Запам'ятайте ці прислів'я. 1 Знай хвилинам ціну, а секундам рахунок. 2 Бережи плаття знову, а честь змолоду. 3 За праве діло стій сміливо! 4 Хто любить працю, того люди шанують. 5 Закінчив діло – гуляй сміло.

Вправа 11. Дайте відповіді на запитання, використовуючи інформацію в дужках.

а) **Зразок:** – Коли студенти писали диктант? (тиждень).
– Студенти писали диктант тиждень тому.

1 Коли ви зустріли подругу? (одна хвилина). 2 Коли Віктор був тут востаннє? (рік). 3 Коли ти прокинувся (година). 4 Коли ви взяли книги в бібліотеці? (місяць).

б) **Зразок:** – Коли закінчиться перерва? (хвилина).
– Перерва закінчиться за хвилину.

1 Коли ви будете писати вправу (година). 2 Коли студенти будуть на батьківщині? (рік). 3 Коли у вас буде іспит? (тиждень). 4 Коли ви мені зателефонуєте? (година).

в) **Зразок:** – На який термін студенти приїхали в Україну?
– Студенти приїхали в Україну на рік.

1 На який термін ви взяли підручники в бібліотеці? (весь місяць).
2 На скільки часу ви отримали це завдання? (весь жовтень). 3 На який термін ви позичили конспект? (одна доба). 4 На скільки часу можна взяти кредит? (цілий рік).

Вправа 12. Виконайте вправу за зразком.

Зразок: – Весь вечір Джон вчив нові слова.

– Як довго (скільки часу) Джон вчив нові слова?

а) 1 Весь ранок ми гуляли на свіжому повітрі. 2 Весь вечір ми чекали вас. 3 Всі канікули ми відпочивали на морі. 4 Я буду пам'ятати Вас усе життя. 5 Всі вихідні йшов сильний сніг.

б) 1 Ми розмовляли цілий вечір. 2 Цілу добу не припинялася злива. 3 Цілий ранок я вчив новий діалог. 4 Я Вас не бачив цілу вічність! 5 Ми працювали над курсовим проектом один рік.

Вправа 13. Виконайте вправу за зразком.

Зразок: – Кожен день студенти відвідують заняття в університеті.

– Як часто студенти відвідують заняття в університеті?

1 Кожен день необхідно бувати на свіжому повітрі. 2 Кожен ранок слід робити ранкову зарядку. 3 Кожне літо студенти відпочивають на своїй батьківщині. 4 Кожну суботу Анна займається в спортзалі. 5 Ми дивимося програму новин кожен вечір.

Вправа 14. Закінчіть речення, використовуючи надані словосполучення.

1 Студенти слухали лекцію 2 Ви будете вивчати українську мову 3 Ми гуляли в парку 4 Вони працювали там 5 Студенти отримують стипендію 6 Марина буде вечеряти 7 Я відпочивав на морі 8 Ми будемо жити в Харкові 9 Я буду пам'ятати ці слова 10 Друзі зустрічаються в університеті 11 Іспити почнуться 12 Контрольна робота тривала 13 Він поїхав у відпустку ... і ... він повернеться додому. 14 Делегація приїхала до Харкова 15 Гості оглянули місто ..., а потім ... поїхали додому.

Словосполучення:

весь рік, увесь тиждень, кожен місяць, цілий рік, усе життя, за годину, кожен день, увесь день, цілу годину, місяць потому, місяць тому, усе літо, на тиждень, через тиждень, за тиждень.

Значення	Питання	Прийменник	Дієслова недоконаного та доконаного виду	Приклади
3 Напрямок руху	<i>куди?</i>	В(о) На	йти ходити піти (доконаний вид) їхати їздити поїхати (доконаний вид) прийти (доконаний вид) приїхати (доконаний вид) входити увійти (доконаний вид)	Я йду в парк (зараз) Я ходив у парк (учора) (= Я був у парку)! Я піду в парк (завтра) Я їду в Київ (зараз) Я їздив у Київ (вчора) (=Я був у Києві)! Я поїду в Київ (завтра) Я прийшов (прийду) на заняття Я приїхав (приїду) в Україну Я входжу в аудиторію Я увійшов (увійду) в аудиторію

		виходити	Я виходжу на вулицю
		вийти (доконаний вид)	Я вийшов на вулицю (вийду)
		поспішати	Ми поспішаємо на зупинку
		спізнюватись	Ти часто спізнюєшся на заняття?
<i>кого? куди?</i>	В(о) На	запрошувати	Вони запрошують нас у театр
<i>що? куди?</i>	В(о) На	класти	Він кладе гроші в банк на депозит
		покласти (доконаний вид)	Він покладе гроші в банк на депозит
		ставити	Вона ставить квіти у вазу на стіл
		поставити (доконаний вид)	Вона поставила квіти у вазу на стіл
		вішати	Ми вішаємо одяг у шафу на вішалку
		повісити (доконаний вид)	Ми повісили одяг у шафу на вішалку

Порівняйте!

<i>де?</i>	<i>куди?</i>	<i>звідки?</i>
тут	сюди	звідси
там	туди	звідти
вгорі	вгору	зверху
внизу	вниз	знизу
зліва	наліво	зліва
праворуч	направо	справа

Вправа 15. Прочитайте міні-текст. Поставте запитання до виділених слів.

Ось бібліотека. **Там** студенти беруть навчальну літературу: методичні вказівки, підручники і словники. Ось університет. Вранці студенти йдуть **сюди** на заняття. **Тут** наші аудиторії, а деканат **там**, у головному корпусі. Ідіть **туди**. Двері **зліва**, а сходи **праворуч**. Ідіть **наліво**, а потім **направо**.

Зверніть увагу!

В	На		
університет	факультет	стадіон	острів
академію	іспит	площу	батьківщину
школу	залік	вулицю	море
клас	урок	бульвар	південь
магазин	пару	проспект	північ
музей	лекцію	станцію	захід
аеропорт	заняття	зупинку	схід
країну	консультацію	вокзал	Кубу
місто	перерву	ринок	Кіпр
центр	співбесіду	базар	Мадагаскар
посольство	виставку		
	екскурсію		
	концерт		
	виставу		
	роботу		
	завод		
	фабрику		
	побачення		
	зустріч		

Вправа 16. Закінчіть речення. Слова в дужках поставте в правильну форму. Правильно використовуйте прийменники **в і на**.

1 Іноземні студенти приїхали ... (Україна, Харків). 2 Студенти їдуть ... (академія, заняття). 3 Вони йдуть ... (аудиторія, пари). 4 Після уроку вони йдуть ... (їдальня, перерва). 5 Вадим часто запрошує друзів ... (музей, виставка). 6 Ви хочете поїхати ... (південь, село). 7 Лікар поспішає ... (лікарня, робота). 8 Влітку студенти поїдуть ... (батьківщина, столиця). 9 У наступну суботу ми поїдемо ... (Одеса, екскурсія). 10 Ганна і Віктор їдуть дивитися салют ... (центр міста, площа).

Вправа 17. Дайте відповіді на запитання, використовуючи слова, подані праворуч.

1 Де були студенти в неділю ввечері?
Куди вони ходили в неділю ввечері?

Центральний міський парк,
одне маленьке кафе, наша
нова студентська
бібліотека, недорогі
магазини

2 Де ви хочете відпочивати влітку?
Куди ви хочете поїхати влітку?

Одне маленьке південне
місто, ближнє зарубіжжя,
красива екзотична країна,
далекі спекотні країни

3 Де ви будете після занять?
Куди ви поїдете після занять?

Цей книжковий магазин
або наш газетний кіоск,
студентський гуртожиток,
сучасна фотовиставка,
студентські клуби

Запам'ятайте!		
Дієслова, після яких вживаються питання <i>що?, куди?</i>		
Класти (недок. вид)	(кладу, кладеш, кладуть) (клав, клала, клали) (буду класти)	– теперішній час – минулий час – майбутній час
Покласти (док. вид)	(поклав, поклала, поклали) (покладу, покладеш, покладуть)	– минулий час – майбутній час
Ставити (недок. вид)	(ставлю, ставиш, ставлять) (ставив, ставила, ставили) (буду ставити)	– теперішній час – минулий час – майбутній час
Поставити (док. вид)	(поставив, поставила, поставили) (поставлю, поставиш, поставлять)	– минулий час – майбутній час
Вішати (недок. вид)	(вішаю, вішаєш, вішають) (вішав, вішала, вішали) (буду вішати)	– теперішній час – минулий час – майбутній час
Повісити (док. вид)	(повісив, повісила, повісили) (повішу, повісиш, повісять)	– минулий час – майбутній час

Вправа 18. Складіть речення за зразком, використовуючи слова, подані праворуч.

Зразок: Василь поставив ... лампа – стіл
Василь поставив лампу на стіл.

- 1 Я поклав ... курсова робота – папка, гроші – гаманець, словник – портфель, паспорт – сумка, продукти – холодильник, ключі – стіл, речі – чемодан.
- 2 Я поставив ... нові колеса – машина, слова – правильна форма, стілець – куток, ваза – вікно.
- 3 Я повісив ... пальто – шафа, фіранка – вікно, таблиця – дошка, фотографія – стіна.

4 Ми кладемо ... зошити – портфель, книги – стіл, документи – папка.

5 Ми ставимо ... книги – полиця, квіти – ваза.

6 Ми вішаємо ... костюми – шафа, картини – стіни.

Значення	Питання	Приймєн-ник	Дієслова недоконаного та доконаного виду	Приклади
4 Непря́мий об'є́кт	1 <i>куди?</i> = <i>на кого?</i> <i>на що?</i> <i>у що?</i>	В На У	Дивитись	Куди ви дивитесь? Я дивлюсь на вас , а мій друг – у вікно
	2 <i>у що?</i>	В(о)	Грати	Чоловіки люблять грати у футбол
	3 <i>на що?</i>	На	Відповідати	Студенти відповідають на запитання викладача
			Ділити Розділити (доконаний вид) Ділитися	Усі числа можна розділити на нуль Усі продукти праці діляться на матеріальні і нематеріальні
		Розбивати Розбити (доконаний вид)	Цей текст розбитий на 3 частини	

	4 <i>на кого?</i>	На	Впливати Вплинути (доконаний вид)	Робота механізмів впливає на швидкість руху
			Бути схожим, схожою, схожими	Син був схожий на свого батька , а дочка була схожою на свою матір . Син і дочка були схожими на своїх батьків
	5 <i>у кого? у що?</i>	В	Вірити	Я вірю в тебе! Викладач вірить в успіхи своїх студентів
	<i>на кого? на що?</i>	На	Сподіватися	Я сподіваюсь на тебе! Ми сподіваємось на успіх!

Вправа 19. Поставте слова з дужок у правильну форму.

а) 1 Ще в давнину геометрія перетворилася в (чітка логічна наука).
2 При зіткненні тіл кінетична енергія переходить у (потенційна енергія і внутрішня енергія). 3 Будь-який алгоритм можна розбити на (окремі елементарні дії). 4 Математику ділять на (елементарна математика і вища математика). 5 Якщо впливати на (дане тіло) з боку інших тіл, то такий вплив викликає (зміна його швидкості). 6 Траєкторію руху тіла можна розділити на (малі ділянки шляху). 7 Будь-який рух твердого тіла можна розкласти на (поступальний рух і обертальний рух).

б) 1 Кольорові планшетні моделі сканерів орієнтуються на (споживчий та офісний ринки). 2 Фінансисти звертають увагу на (труднощі) в системі міжнародних економічних відносин (МЄВ). 3 У розвитку МЄВ провідні економісти ООН впливають на (проблема міжнародної торгівлі). 4 Ринкова економіка впливає на

(приватна власність, економічна свобода, економічні стимули, конкурентні ринки, обмежена роль виробництва). 5 Слабкі ланки економіки вимагають багато часу на (реорганізація економічного процесу). 6 Теоретик бізнесу Ж. Б. Сей ставить підприємця в (центр процесу виробництва) 7 Сучасне підприємництво перетворилося в (комерція, торгівля, галузь, фірма, ділова активність).

Підсумкові завдання

Вправа 1. Дайте відповіді на запитання.

- 1 Куди вони йдуть? наш гуртожиток, перший поверх, друга кімната
- 2 Куди ви ходили? студентська поліклініка
- 3 Куди їздила ваша група? історичний музей, цікава виставка
- 4 Куди ви йдете? центральний стадіон, футбол
- 5 Куди Таня їде? Південний вокзал, станція
- 6 Куди Сергій їздив? Північна Африка, Азія і Європа
- 7 Куди ти ходив? міська бібліотека
- 8 Куди ти їдеш? наш університет, економічний факультет
- 9 Куди Володимир їздив? своя батьківщина, столиця
- 10 Куди ви поїдете? драматичний театр, прем'єра

Вправа 2. Слова у дужках поставте в правильну форму. Використайте прийменники **в, на, за, тому**.

- 1 Ми йдемо ... (зоопарк, субота).
- 2 Він буде вдома ... (хвилина).
- 3 На канікулах я поїду ... (село).
- 4 Олександр був у Києві ... (неділя).
- 5 Ми виконуємо ... (домашня робота).
- 6 Я люблю ... (свій батько і своя мати) і часто згадую ... (вони).
- 7 У мене є брат. ... (Він) звать Андрій. Я дуже люблю ... (він). І я знаю, що він також любить ... (я).
- 8 (Минула п'ятниця) ми дивились ... (цікава комедія).
- 9 У деканаті я вітаю ... (декан, секретар, викладачі, студенти).
- 10 (Залізничний вокзал) я буду зустрічати ... (старший брат і молодша сестра).

Вправа 3. Дайте відповіді на запитання.

1 Куди він кладе гроші? Де лежать гроші?	Центральний банк, депозит
2 Куди ти ставиш посуд? Де стоїть посуд?	Верхня полиця
3 Куди ви кладете підручники? Де лежать підручники?	Моя сумка
4 Куди вони вішають одяг? Де висить одяг?	Нова шафа

Вправа 4. Замість крапок вставте пропущені дієслова.

1 Я погано знаю українську мову, тому я ... словник і ... статтю або текст. 2 Увечері ми ... телевізор і ... футбол. – А що ви любите ... ввечері? 3 – Де зараз твій друг? - Він на вокзалі ... своїх батьків. 4 – Ти смачно готуєш? – Ні, я погано ..., але я часто ... сніданок або вечерю. 5 Кожен день вони ... батьківщину і свою сім'ю. 6 – Що ви ...? – Ми ... каву, а вони ... чай. 7 Чому ти стоїш тут? На дворі холодно. – Я ... подругу. 8 Коли я ... в гуртожиток, я ... куртку в шафу, ... телефон на тумбочку, ... книги на книжкову полицю.

Дієслова: включати, класти, готувати, брати, вішати, пити, зустрічати, проважати, згадувати, дивитися, переводити, ставити, робити, чекати, повертатися.

Вправа 5. Поставте запитання до виділених слів.

1 Він їздить **в академію** на автобусі. 2 Вона часто ходить **у спортзал**. 3 Я сиджу вдома і дивлюся **на вулицю**. 4 Ми кладемо **продукти в холодильник**. 5 Ахмед їде **на вокзал** проважати **свою сестру**. 6 Ми йдемо **в студентський гуртожиток**. 7 У Харкові я часто згадую свого **друга**. 8 Каникули тривали **один місяць**. 9 Я люблю **батьківщину і сім'ю**. 10 Учора студенти готували **національну страву**.

Вправа 6. Відкрийте дужки. Слова в дужках поставте в правильну форму.

а) 1 Харківські заводи випускають (якісна продукція).
2 Механічний і будівельний факультети готують (висококваліфіковані інженери) для роботи на залізниці.
3 Залізничний транспорт на міжнародному рівні відіграє (ключова роль).
4 Залізничний транспорт орієнтується на (кінцевий користувач: пасажир, оператор, вантажовідправник, вантажоодержувач).
5 Необхідно всюди розвивати (залізнична інфраструктура), враховувати (досвід і досягнення) різних країн у цій галузі.

б) 1 Попит забезпечує (необхідність покупців у товарі).
2 Підвищений попит на товар допомагає швидко продати (цей товар).
3 Попит на (продукція фірми «Адідас») спостерігається по всьому світі.
4 Якщо підвищується собівартість товару, то потрібно підвищувати (продажна ціна) на цей товар.
5 Знання законів ринку гарантує (успішна робота і високий прибуток) підприємця.

Вправа 7. Прочитайте текст.

Мій друг каже, що він серйозно хворий. Він часто ходить у студентську поліклініку. Він купує в аптеці різні ліки. Раніше він любив грати у футбол, а тепер увесь час лежить на своєму дивані. Він часто повторює: «Як я втомився! Я повинен трохи відпочити». Його подруга каже, що він повинен їхати відпочивати на південь. Може, в Одесу. Може, у Туреччину або в Єгипет. Туди, де тепле море, свіже морське повітря, де не потрібно працювати, а можна тільки відпочивати. А лікар каже, що мій друг повинен багато ходити пішки. – Що я повинен робити: їхати на південь або ходити пішки? – запитує мій друг. – Йти на південь пішки! – сказав я. А як ви думаєте, що я міг відповісти?

Виконайте такі завдання:

- 1 Дайте назву тексту.
- 2 Зверніть увагу на виділені конструкції.
- 3 Поясніть вживання знахідного відмінка.

4 Дайте відповіді на запитання:
Куди мій друг часто ходить?
Що він купує в аптеці?
У яку гру він любив грати раніше?
Як довго він лежить на своєму дивані?
Куди радить їхати відпочивати його подруга?

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1 Вальченко І. В., Прилуцька Я. М. Ласкаво просимо! : навч. посіб. з української мови для іноземних студентів. Харків: ХНАМГ, 2011. Ч. 1. 386 с.

2 Вальченко І. В., Прилуцька Я. М. Ласкаво просимо! : навч. посіб. з української мови для іноземних студентів. Харків: ХНАМГ, 2011. Ч. 2. 305 с.

3 Вінницька В., Головишина Л., Плющ Н. Українська мова як іноземна (початковий курс): підручник. Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2002. 379 с.

4 Вінницька В., Головишина Л., Плющ Н. Українська мова. Практичний курс граматики для студентів-іноземців : підручник. Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2003. 272 с.

5 Ситковська М. І., Євдокимова О. О. Українська мова для початківців : навч. посіб. Харків : УкрДАЗТ, 2005. 92 с.

